

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Kadri Keert

**SOTSIAAL- JA LASTEKAITSETÖÖTAJATE
TEADLIKKUS JA HOIAKUD LGBT
KOGUKONNA SUHTES**

Lõputöö

Juhendaja: Liina Käär, MA

Pärnu 2025

Soovitan suunata kaitsmisele

(allkirjastatud digitaalselt)

Liina Käär

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht

(allkirjastatud digitaalselt)

Monika Kumm

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Kadri Keert

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Teoreetiline ülevaade LGBT kogukonnast ja sotsiaaltööst LGBT kogukonnaga	7
1.1. Ülevaade LGBT kogukonnast	7
1.2. Sotsiaaltöö peamised väljakutsed töös LGBT kogukonnaga	12
1.3. Praktikad LGBT kogukonnaga töötamisel	16
2. Uuring Eesti sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate teadlikkusest ja hoiakutest LGBT kogukonna suhtes	19
2.1. Uurimisprotsessi ja valimi kirjeldus	19
2.2. Uurimistulemuste tõlgendamine	22
2.2.1. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate kogemused ja kokkupuuted LGBT kogukonnaga	22
2.2.2. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate teadlikkus ja hoiakud LGBT kogukonna osas	24
2.2.3. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate hoiakuid ja teadlikkust mõjutavad tegurid	27
2.2.4. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate vajadused LGBT kogukonnaga töötamiseks	31
2.3. Järeldused ja ettepanekud	34
Kokkuvõte	39
Viidatud allikad	41
Lisad	53
Lisa 1. Ankeet	53
Lisa 2. Korrelatsioonanalüüsi tulemused	60
Summary	62

SISSEJUHATUS

Üldiselt kogevad end lesbide, geide, biseksuaalide või transsoolistena identifitseerivad inimesed keskmisest rohkem diskrimineerimist ning vägivalda nii ajalooliselt kui ka tänapäeval tulenevalt oma seksuaalsest orientatsioonist või sooväljendusest (Bayrakdar & King, 2023, lk 161; Romero *et al.*, 2020, lk 16–17; Flores *et al.*, 2022, lk 6–7; European Union Agency for Fundamental Rights, 2024, lk 7). LGBT kogukond puutub oma elu jooksul kokku stigmade, eelarvamuste ning diskrimineerimisega, lisaks peab osa kogukonnast oma identiteeti varjama. Kõik see põhjustab vähemusstressi, mis mõjutab negatiivselt nende vaimset tervist.

LGBT on „koondnimetus, mis hõlmab lesbid, geid, biseksuaalsed ja transsoolised inimesed“ (LGBT, 2025). Antud lühendil ei ole ühtegi ametlikku või ülemaailmselt kokkulepitut kirja pilti. Esineb ka kirja pilti LGBT+, kus „+“ kaasab ka teisi soo- ja seksuaalvähemusi. Antud töö keskendub vaid lesbidele, geidele, biseksuaalsetele ning transsoolistele inimestele. Killermann (2019, lk 24) soovib akronüümis kahtlemise korral kasutada kohaliku riigi LGBT kogukonna poolt soovitatud kirja pilti. Sellest juhitud kasutab töö autor LGBT terminikomisjoni poolt heaks kiidetud LGBT akronüümi, mida kasutab ka Eesti LGBT Ühing (*s. a.*).

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet viis 2023. aastal läbi LGBT kogukonna küsitluse üle Euroopa. Küsitlus kogus uuritud kogukonna kogemusi diskrimineerimise ning vihakuritegude kohta LGBT kogukonda kuulumise tõttu. Uuringust võttis osa veidi üle 100 tuhande inimese 30 Euroopa riigist, kes kõik olid LGBT kogukonna liikmed. 36% vastanutest oli kogenud 2023. aastal diskrimineerimist vähemalt ühes oma elualdkonnas (töökohal, tööd otsides, koolis, tervishoius, vaba aega veetes ja mujal). Kuigi sallivuse osas on tehtud võrreldes 2019. aastaga edusamme, on füüsilise või seksuaalse vägivalda kogenute protsent Euroopa Liidus hoopis tõusnud 11%-lt 14%-le. (European Union

Agency for Fundamental Rights, 2024, lk 16) 59% kogu uuringus osalejatest leidis, et vägivald LGBT inimeste vastu on viimase viie aasta jooksul tõusnud. 20% uuringus osalenud Eesti LGBT+ kogukonna liikmetest mõtles tihti või koguaeg enesetapule, kui Euroopa Liidu keskmine oli 12%. (European Union Agency for Fundamental Rights, 2024, lk 90).

Tervishoius puutuvad LGBT inimesed tervishoiutöötajatega suheldes kokku negatiivsete kogemustega nagu stigmatiseeriv käitumine seoses sugulisel teel levivate haigustega, seksistlikud protseduurid või üldine diskrimineeriv suhtumine. Negatiivsed kogemused tervishoius võivad viia külastuste vältimise ning arstiabi saamisega viivitamiseni. (Brown & Veinot, 2021, lk 405; Karakaya & Kutlu, 2021, lk 27) Töölaserit puutuvad LGBT inimesed võrreldes oma heteroseksuaalsete ning paiksooliste kolleegidega suurema tõenäosusega kokku mitmete negatiivsete kogemustega – töökaaslaste eelarvamused, ebaturvaline töökliima, mikroagressioonid ja ahistamine, diskrimineerimine tööle võtmisel ning edutamisel. Need kogemused põhjustavad tööstressi, vähendavad tööga rahulolu ning mõjutavad otsuste tegemist seoses karjääriga negatiivselt. (Maji *et al.*, 2023, lk 313; Waite *et al.*, 2019, lk 17; Ivanovic, 2023, lk 52) Vanemaealised lesbid ja geid on kogenud või kardavad kogeda diskrimineerimist üldhooldusteenustel ning koduhooldustöötajate poolt. Paljud otsustavad seetõttu oma seksuaalset identiteeti varjata, mis põhjustab neile stressi ja ärevust. (Smith & Wright, 2021, lk 10; Fasullo *et al.*, 2022, lk 1087)

Lähtudes eelnevast on töö uurimisprobleem LGBT kogukonna diskrimineerimine ning sellest tulenev vähemusstress, mis mõjutab negatiivselt LGBT kogukonna liikmete vaimset tervist.

Töö eesmärk on välja selgitada Eesti sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate teadlikkus, hoiakud ja kogemus töötamisel LGBT inimestega ning vastavalt tulemustele teha ettepanekuid Eesti Sotsiaaltöötajate Assotsiatsioonile täiendkoolitusteks sotsiaalvaldkonna töötajatele LGBT kogukonnaga tööks.

Uurimisküsimused:

- Millised on sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate kokkupuuted oma töös LGBT

inimestega?

- Milliseid teadmisi vajavad sotsiaaltöötajad ja lastekaitsetöötajad töötamiseks LGBT kogukonda kuuluvate inimestega?

Antud töö lähtub kriitilisest teooriast sotsiaaltöös. Kriitiline teooria väidab, et sotsiaalsed probleemid tekivad ühiskonna ülesehituse tõttu, kus domineerivad inimgrupid loovad kultuurilised eeldused, mis rõhuvad vähemusi. Kriitilise teooria praktika edendab teadlikkuse tõstmist sotsiaalsest ebavõrdsusest ning poliitilisest tegevusest, et läbi viia sotsiaalseid muutusi võitlemaks olukorra vastu, kus võimalikud inimgrupid soovivad säilitada ühiskonnakorda, mis neile kasu toob. (Payne, 2021, lk 339–400)

Töö eesmärgi saavutamiseks viib töö autor läbi kvantitatiivse uuringu, mille raames kogutakse andmeid Eesti kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatelt ja lastekaitse spetsialistidelt. Saadud andmete põhjal töötatakse välja soovitusel ja tehakse ettepanekuid Eesti Sotsiaaltöötajate Assotsiatsioonile täiendkoolitusteks sotsiaalvaldkonna töötajatele LGBT kogukonnaga tööks.

Töö koosneb kahest peatükist. Esimeses osas antakse laiem ülevaade LGBT kogukonnast tänapäeva ühiskonnas, tuues välja probleemid, mis takistavad selle kogukonna toimetulekut ning nende kokkupuuteid sotsiaaltöö sfääriga. Ja teises peatükis kajastub läbiviidud uuringu meetodika ülevaade ning küsitlustulemuste analüüs, mis vaatleb sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate teadlikkust ning hoiakuid LGBT kogukonna osas.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE LGBT KOGUKONNAST JA SOTSIAALTÖÖST LGBT KOGUKONNAGA

1.1. Ülevaade LGBT kogukonnast

LGBT kogukonna õigused ja nähtavus on viimastel aastakümnetel ühiskonnas märkimisväärselt tõusnud. Seeläbi on kasvanud ka ühiskondlik ning poliitiline diskussioon nii selle kogukonna kui nende õiguste ja nende õiguste kaitse üle. LGBT kogukond seisab silmitsi mitmete raskustega, mis takistavad nende toimetulekut ühiskonnas.

Eesti Vabariigi põhiseaduse (1992) § 12 järgi on kõik seaduse silmis võrdsed ning loetletakse tingimused, mille alusel ei tohi kedagi diskrimineerida. Selles loetelus ei ole täpsustatud seksuaalset orientatsiooni, kuigi on mainitud ka „muid asjaolusid“, mille alusel samuti ei tohi diskrimineerida. Selle täpsustamiseks on võrdse kohtlemise seadus. Kuid võrdse kohtlemise seaduse § 2 järgi rakendub kaitse seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise korral vaid töö- ja kutsevaldkonnas, jättes välja sotsiaalhoolekande, tervishoiu, koolikeskkonna ning avalike teenuste saamise. Seega on erinevatel vähemusgruppidel seaduses erinev kaitse. (Võrdse kohtlemise seadus, 2008; Meiorig & Grossthal, 2022, lk 8–9)

LGBT kogukonnast rääkides on oluline vahet teha sool ning sooidentiteedil. Sugu määratakse sünnil, võttes aluseks suguorganid, ning selle määramise järgi on sugusid kaks – mees või naine. Sooidentiteet on aga inimese enda tunnetus oma soost, mis ei piirdu vaid mehe või naise valikuga ning võib olla ka voolav. Inimese sooidentiteet võib olla kooskõlas talle sünniga määratud soost või sellest erineda ja see ei pruugi olla teistele nähtav. (Kinney *et al.*, 2021, lk 32–36; Mauvais-Jarvis *et al.*, 2020, lk 565–566)

Teisena tuleb arvesse võtta ka LGBT kogukonna identiteedi interseksionaalsust. Interseksionaalsus uurib sotsiaalsete kategooriate ja süsteemide vahelisi seoseid ja vastastikust mõju. See pakub teoreetilisi selgitusi selle kohta, kuidas heterogeensete rühmade liikmete kogemused võivad erineda sõltuvalt liikme etnilisest kuuluvusest, seksuaalsest orientatsioonist ja klassist ning muudest sotsiaalsetest positsioonidest. Teadlikkus selliste seoste suhtes suurendab arusaamist sotsiaalse õigluse ja ebavõrdsuse küsimustest organisatsioonides ja muudes institutsioonides, suurendades seeläbi sotsiaalsete muutuste võimalust. (Atewologun, 2018, lk 1; Ruiz *et al.*, 2021, lk 1)

Kriitilisest teooriast lähtuvalt võib ühiskonnas võimul olevate inimgruppide poolt üheks loodud kultuuriliseks eelduseks lugeda heteronormatiivsust. Heteronormatiivsus on heteroseksuaalsuse eeldamine ja eelistamine (Pollitt, *et al.*, 2021, lk 522; Shelton & Dodd, 2020, lk 183). Heteronormatiivsus muudab heteroseksuaalsuse võimu, uskumuste, tavade ja poliitika süsteemides loomulikuks ning normaalseks. Heteronormatiivsusel on struktuuriline ja sotsiaalne mõju, sest see valideerib LGBT kogukonna diskrimineerimist ning homfoobiat. See määrab näiteks lapsendamis- ja abieluõigused, võrdse kohtlemise arstiabi saamisel või sotsiaalabi saamisel ning võrdse kaitse seaduse silmis. (Argüello, 2021, lk 17–20) Heteronormatiivsusest tulenevad eeldused ja oletused põhjustavad LGBT inimestes mikroagressioone, mis võivad olla igapäevased. Mikroagressioonid tekivad suhtluses, mille tagajärjel lahterdatakse hetero „normaalseks“ ja teisest orientatsioonist inimene „ebanormaalseks“. See takistab LGBT inimestel tunda end päriselt ühena kogukonnast. (Soini, 2022, lk 1594)

Ream (2021, lk 5) on jaotanud ühiskonnas toimuvad LGBT kogukonda puudutavad arutelud kolmeks erinevaks suunaks. Esimene lähtub teadusest, kus on empiiriliste uuringutega kindlaks tehtud, et LGBT kogukonda kuulumine ei tulene vaimsest häirest või ei ole midagi, mida saaks peale inimese sünni tahtlikult mõjutada. Teiseks saab välja tuua kaasaegsed progressiivsed vaated, mis enamasti tuginevad kriitilisel teorial. Need toetavad LGBT kogukonna aktsepteerimist nendena, kellenad nad end ise identifitseerivad ja nõuavad LGBT kogukonna enda kogemuste kuulamist. Kolmandaks saab rääkida konservatiivsetest ideoloogiatest, mis leiavad üldiselt, et LGBT inimesed on vaimse häirega ja ühiskonna toimimisele ohtlikud. Selle ideoloogia kohaselt on LGBT

kogukonna ainus võimalik eksisteerimine olla ühiskonna silmis peidus või püüdes oma olemust ja orientatsiooni muuta.

Üle maailma identifitseerib end keskmiselt 80% inimestest kui heteroseksuaalsed, 3% kui geid või lesbid, 1% kui panseksuaalsed või omniseksuaalsed, 1% kui aoseksuaalsed, 1% kui „muu“ ning 11% ei soovi oma seksuaalselt sättumust avaldada. End transsoolisena, mittebinaarse, mitte-konformse või soovoolavana identifitseerivad inimesed moodustavad rahvastikust 1%. (Ipsos, 2021, lk 4–5) Viimased uuringud on näidanud, et generatsioon Z ehk noored vanuses 18–25 aastat identifitseerivad end kõrgemal määral LGBT kogukonda kuuluvateks kui vanemad põlvkonnad (Public Religion Research Institute, 2024, lk 10).

Vähemusstressi võivad võimendada ebapiisav juurdepääs tervishoiuteenustele, rahalised probleemid ja vähene tugi valitsuselt oma sotsiaalprobleemide lahendamisel. Seetõttu on LGBT kogukonna liikmete jaoks olulise tähtsusega mujalt saadav sotsiaalne toetus. LGBT kogukonna suhted oma sünniperega on tihti katkenud ning paljude riikide seadused ei luba neil oma peret luua, seega sõltuvad nad toetuse saamiseks teistest LGBT kogukonna liikmetest. (Lin & Hwahng, 2024, lk 168; Prasad *et al.*, 2025, lk 273) Mõiste „LGBT kogukond“ on keerukas ja mitmekülgne sotsiaalne konstruktsioon. Kuigi see viitab teatud kujutletud kogukonnale, kus ollakse oma kogemuste kaudu ühenduses, on selle lühendi sisse paigutatud palju erinevusi. LGBT lühend aitab ühendada kogukonna jõupingutusi oma õiguste kaitse eest, kuid selle kogukonna sees on samuti diskriminatsiooni. (Formby, 2017, lk 194–195)

Erinevad uuringud on näidanud, et LGBT kogukonda kuuluvate inimeste rahulolu oma eluga ning üldine heaolu on madalam, võrreldes heteroseksuaalsete inimestega (Kardasz *et al.*, 2023, lk 1; Bartram, 2023, lk 20; Mann *et al.*, 2019, lk 133). Seda saab seletada struktuurse diskrimineerimisega ühiskonnas – diskrimineerivate seaduste olemasolu (näiteks abieluvõrdsuse puudumine ja keeld lapsendada), ühiskonnas levivad negatiivsed eelarvamused ning kogukonna üldine negatiivne suhtumine LGBT inimestesse (Bränström & Pachankis, 2023, lk 1). Peamised väärarusaamad LGBT kogukonnast on küll teaduslikult ümber lükatud, kuid siiani levinud. Näiteks usutakse, et LGBT kogukonda kuulumine on valik ning see möödub (van Driel, 2020, lk 15). Teine levinud

stereotüüpidel põhinev uskumus on, et geid on naiselikud ja lesbid mehelikud (Wickersham & Vajner, 2020, lk 7). LGBT kogukonna liikmed kogevad üldiselt kõrgemal määral kroonilist stressi, depressiooni, ärevushäireid, sõltuvushäireid ning enesetapumõtteid. (Hoy-Ellis, 2023, lk 806; Diamond & Alley, 2022, lk 1; Frost & Meyer, 2023, lk 1)

Maailma Terviseorganisatsioon otsustas juba aastal 1990, et homoseksuaalsus ei kuulu psüühikahäirete alla (Arumetsa & Padar, 2024, lk 6). Sama tehti 2019. aastal terminiga „sooline ebakõla“ mis kinnitab, et ka transidentiteet ei ole vaimne haigus (Rothschild, 2019, lk 26). Tegelikult vähenevad soolise ülemineku läbinud transinimeste vaimse tervise probleemid oluliselt (Dhejne *et al.*, 2016, lk 44; Verbeek *et al.*, 2020, lk 220).

Maailmas on 2024. aprilli seisuga samasooliste abielu või tsiviilliidu legaliseerinud 49 riiki ning 39-s riigis on samasoolistel paaridel võimalik lapsendada (ILGA World, 2024, lk 151). Badgett jt (2025, lk 285) leidsid tugevad tõendid, et samasooliste abielude legaliseerimine suurendas seksuaalvähemuste seas suhte kvaliteeti ning meestega seksivate meeste puhul oli märgata nende seksuaaltervise positiivset paranemist. Seega mõjutab abieluvõrdsuse tagamine seksuaalvähemuste elu positiivselt, avaldamata samal ajal mingit mõju teistele rühmadele.

Püsivad eelarvamused seksuaalvähemuste osas ei võimalda LGBT kogukonnale võrdseid perekonna- ja lapsendamisõiguseid, kuna nende elustiil kaldub kõrvale heteronormatiivsetest normidest ühiskonnas. Vastasseis samasooliste paaride lapsendamisõigustele tuleneb laiematest soolistest uskumistest, mis on perekonnad ning naiste ja meeste sotsiaalsed rollid ühiskonnas. (Takács *et al.*, 2016, lk 1797) Olenemata sellest, kas LGBT kogukonna liikmetel on võimalik oma elukohariigis lapsendada ning kas nende kui vanemate õigused on kaitstud, soovivad samasoolised paarid siiski lapsi saada. Lasio jt (2020, lk 210) leidsid, et samasooliste paaride peres üles kasvanud lapsed tulid elus toime samamoodi kui heteropaaride lapsed ning vanemate seksuaalne orientatsioon ei mänginud lapse arengus rolli. Lisaks ei erinenud samasooliste paaride lapsed heteropaaride peredes kasvanud eakaaslastest soolise eneseväljenduse või sõpruskonna kvaliteedi poolest. Carone jt (2019, lk 269) jõudsid järeldusele, et samasooliste paaride lastel olid terved kiindumissuhted oma vanematega, mis ei erinenud

samuti nende eakaaslaste omadest, kes kasvasid hetero vanemate peredes. Laste kiindumissuhteid mõjutas vanemate hoolivus, soojus ning valmisolek olla hoolitsev täiskasvanu. Farr ja Vázquez (2020, lk 1) tõid välja, et kuigi samasoolised adoptiivperede vanemad seisid silmitsi stigmatiseerimise ja mikroagressioonidega tulenevalt nende ebatraditsioonilisest perekonnast, ei olnud nende vanemlikud oskused kuidagi halvemad, kui heteropaaridel. Selgus hoopis, et lesbidest emad, heteroseksuaalsed emad ning homoseksuaalsed isad omasid kõik kõrgemat vanemlikku pädevust kui heteroseksuaalsed isad.

Negatiivsed muutused rahvastiku demograafias on olulised teemad LGBT õiguste vastu seismisel. Nõutakse traditsioonilise peremudeli kaitsmist, et vältida rahva väljasuremist, kuna homoseksuaalsed paarid ei saa omavahel lapsi. Sellist arutelu on näha ka Eesti ühiskonnas. Reaalsuses moodustavad seksuaalvähemused elanikkonnast nii väikese osa, et neid ei saa kuidagi süüdistada vähenevates sündides. (Roots, 2022, lk 67–68).

Paremäärmuslike erakondade toetus on tõusnud mitmes Euroopa riigis ning mujal maailmas. Need jõud on hetkel võimul valitsustes Ungaris, Itaalias ja Poolas. Paremäärmuslikud parteid on osa valitsuse moodustanud koalitsioonidest üle Euroopa, omades paljude riikide poliitikas olulist mõjuvõimu. (Gagatek, 2024, lk 1) Parempoolsete poliitiliste vaadete ning negatiivsetes hoiakutes LGBT kogukonna vastu on tugev seos (Godø *et al.*, 2025, lk 733). Hoiakuid ja teadlikkust LGBT kogukonna osas mõjutavad eelnevate uuringute põhjal peamiselt inimese vanus ja sugu. Naiste teadlikkus ja hoiakud LGBT kogukonna vastu on tavaliselt kõrgemad ja positiivsemad võrreldes meestega ning nooremale inimeste hoiakud on üldiselt positiivsemad kui vanematel inimestel. Lisaks mõjutab hoiakuid ja teadlikkust inimese isiklik kokkupuude LGBT kogukonda kuuluvate isikutega. Inimestel, kes on kokku puutunud või kelle lähimas tutvusringkonnas on teise seksuaalse orientatsiooniga inimesi on üldiselt positiivsemate hoiakutega LGBT kogukonna osas. Geide, lesbide ja biseksuaalsete inimeste osas omatakse positiivsemaid hoiakuid võrreldes transsooliste inimestega üle kõigi demograafiliste gruppide. (Sepper *et al.*, 2023, lk 4; Lewis *et al.*, 2017, lk 861–862) Samuti võib teadlikkust ja hoiakuid mõjutada inimese ametikoht, haridustase ning linnalises või maalises piirkonnas elamine (Trošt & Marinšek, 2022, lk 39).

LGBT kogukonna õiguste kaitse ja nende identiteedi mitmetahuline mõistmine on tänapäeva ühiskonnas olulised teemad, et edendada kaasavat ja turvalist ühiskonda kõigile selle liikmetele. LGBT diskrimineerimise mitmetasandlikkuse mõistmine ja avaliku teadlikkuse tõstmine on olulised sammud ühiskonna polariseerumise vältimiseks.

1.2. Sotsiaaltöö peamised väljakutsed töös LGBT kogukonnaga

LGBT kogukond ja sotsiaaltöö on olulised teemad, mis puudutavad võrdsete võimaluste ja toetuse tagamist kõigile, sõltumata nende seksuaalsest orientatsioonist või sooidentiteedist. LGBT kogukonda kuuluvad inimesed seisavad sageli silmitsi diskrimineerimise, vägivalga ja sotsiaalse tõrjutusega, mis võivad mõjutada nende vaimset ja füüsilist tervist. Sotsiaaltöötajatel on oluline roll nende toetamisel, pakkudes turvalist keskkonda, pädevat nõustamist ja abi. Selleks on vaja sotsiaaltöötajal omada kultuurilist pädevust, sügavat arusaamist LGBT kogukonna vajadustest ja teadlikkust nende vajaduste eripäradest.

Rahvusvaheline Sotsiaaltöötajate Föderatsioon (International Federation of Social Workers, 2014) on defineerinud sotsiaaltöö kui praktilise põhineva elukutse ja akadeemilise distsipliini, mille eesmärgiks on suurendada inimeste heaolu, edendada sotsiaalset õiglust ning viia oma klientide hüvanguks ühiskonnas sisse sotsiaalseid muutuseid. Sotsiaalse õigluse saavutamiseks peavad sotsiaaltöötajad seisma vastu süsteemsele diskriminatsioonile ning rõhumisele. Seda saavad nad teha läbi oma otsese klienditöö, kogukonnatöö, poliitilise aktiivsuse ja poliitikas kaasaraääkimise kaudu. Rahvusvaheline Sotsiaaltöö Kõrgkoolide Assotsiatsioon (International Association of Schools of Social Work, 2018, lk 3) lisab, et sotsiaaltöötajatel on kohustus arendada ja säilitada vajalikke oskusi ja pädevust oma töö tegemiseks.

Sotsiaaltöö üliõpilased Kanadas ja Ameerika Ühendriikides on leidnud, et nende õppekavad ei sisaldanud LGBT kogukonna sisu üldse või katsid seda liiga pealiskaudselt. LGBT üliõpilased tundsid enda õlul kohustust kaasüliõpilasi oma kogukonna teemadel harida, mis oli neile lisakoormus. Samuti tundsid õpilased, et ülikoolid ei toetanud LGBT õpilasi ning koolis kogeti homofobia, bifoobia, transfoobia ja üldist heteronormatiivsust. (Craig *et al.*, 2017, lk 471–473; Wagaman *et al.*, 2021, lk 354)

Dessel ja Rodenborg (2017, lk 26) jõudsid oma töös järelduseni, et tudengid, kes osalesid oma õpingute jooksul rühmaarutelusid sisaldanud kultuurilise pädevuse kursustel, saavutasid parema arusaama LGBT inimeste diskrimineerimisest sotsiaalpoliitika sfääris ning nende toetus kaasavate poliitikate vastu tõusis.

LGBT kogukonnaliikmed, kes on diskrimineerimist kogenud, võivad hakata uskuma neid negatiivseid sõnumeid enda kohta ja neid internaliseerima. See internaliseerimine võib omakorda tekitada erineva tasemega psühholoogilist stressi ja kahjulikke toimetulekustrateegiaid. (Plumas *et al.*, 2024, lk 8–9) Sekkumised selle internaliseerimise vastu peaksid järgima kahesuunalist lähenemist, mis hõlmab tööd üksikisikuga ning tööd laiemate ühiskondlike ja institutsiooniliste muutuste loomiseks (McLean, 2021, lk 33). Sotsiaaltöötajad, kes tegutsevad meso- või makrotasandi praktikuna on sagedasemad sotsiaalsel teemadel ühiskondlikult kaasa rääkima, aga mikrotasandi praktikud on oma klientide huvide eest seismisega seotud tegevustes vähem aktiivsed. Sotsiaaltöö eriala tervikuna võiks rohkem rõhku panna sotsiaalsele aktivismile sotsiaaltöö õppekavaga koolides, täiskasvanuharidusprogrammides ja praktikas, et kõik sotsiaaltöötajad, sõltumata nende praktikatasemest, oleksid pühendunud marginaliseeritud inimestega töötamiseks ja sotsiaalsete muutuste läbiviimiseks. (Mattocks, 2018, lk 13)

Webb (2019, lk XXXII) defineerib kriitilisest teooriast lähtuvat sotsiaaltööd kui lähenemist, mis seab kahtluse alla ühiskondade ja hoolekandesüsteemide organiseerituse. Selle teooria järgi vaadeldakse riiki mitte kui neutraalset iseseisvat võimu, vaid kui võimuvõitluse toimumiskohta, kus erinevad sotsiaalsed jõud võistlevad oma võimu eest juhtida ja suunata poliitikat, institutsioone ning jõudunaamikaid. Seetõttu peab kriitiline sotsiaaltöö suhtuma riigi võimu teatud skepsisega, sest riigi võim ei ole alati neutraalne, vaid peidab endas domineerivate ühiskonna gruppide huve. Siin leiab aset paradoks, kus sotsiaaltöötajad, kes on enamasti riigi või kohaliku omavalitsuse palgal, on selle võimu agendid, mida nad peaksid kahtluse alla seadma ning muuta proovida.

Oma teenuse kättesaadavaks ning kaasatavaks tegemiseks peavad ka sotsiaalteenuste töötajad tundma LGBT kogukonda, nende diskrimineerimise ajalugu ning diskrimineerimise viise, mõistma LGBT inimeste eripära ja olema teadlik LGBT kogukonna kohta levivatest müütidest ning eelarvamustest (Lecompte *et al.*, 2021, lk

215). Hetkel esineb sotsiaaltööd õpetavates koolides olulisi erinevusi LGBT kompetentsuses indiviidi ja kooli tasandite vahel. Õppekavad, millel on kõrgem LGBT kompetentsuse tase, valmistavad üliõpilasi paremini ette töötamiseks sooliste ja seksuaalsete vähemustega, suurendades seeläbi tulevaste sotsiaaltöötajate professionaalset enesekindlust ja pädevust. (McCarty-Caplan, 2022, lk 525)

Wilson ja Kastanis (2015, lk 15) ning Kaasbøll jt (2022, lk 358) leidsid, et LGBT noored sattusid võrreldes paiksooliste hetero noortega suurema tõenäosusega asendushooldusele. Lisaks puutusid asendushooldusel viibivad noored kokku diskrimineerimise ja stigmatiseerimisega. LGBT noored sattusid asendushooldusel viibides tihedamini haiglaravile ning neil oli suurem tõenäosus kogeda mingil hetkel oma elus kodutust. Mainitud uuringute tulemused viitasid ka lünkadele sotsiaaltöötajate teadmistes, kogemustes ning hoiakutes LGBT kogukonna osas. McCormick jt (2016, lk 69–70) ja Goldberg jt (2019, lk 1) väidavad, et LGBT noored seisavad lastekaitseüsteemiga kokku puutudes silmitsi väga raskesti ületatavate ning kohati laastavate takistusega ning lastekaitseüsteem on olnud palju vastumeelsem seksuaalse sättumuse ja soolise enesemääratlusõiguse teemades teadlikkuse tõstmises võrreldes teiste noortele suunatud süsteemides. Samuti on LGBT noored suuremas enesetapu riskigrupis. LGBT noored sooritavad tõenäolisemalt enesetapu kui nende paiksoolised heterotest kaaslased (Schultz *et al.*, 2022, lk e82; Jadvá *et al.*, 2023, lk 102). Greeno jt (2022, lk 555) jõudsid oma uuringus järeldusele, et kuigi lastekaitsetöötajatel on piisavad teadmised LGBT kogukonna osas ning neil on potentsiaal reageerida noorte vajadustele toetavalt, leiavad lastekaitsetöötajad ise, et lastekaitsetöö süsteemi üldine hoiak ei ole LGBT noorte osas positiivne ning nad ei ole kindlad, kuidas nad sellesse kogukonda ise suhtuvad.

Sotsiaaltöötajad puutuvad oma töös kokku ka vanemate LGBT kogukonna liikmetega, sest LGBT kogukonna liikmed kogevad keskmisest madalamaid sissetulekuid ning neil on suurema tõenäosusega toimetulekuraskused. Üheks põhjuseks on tööl kogetud diskriminatsioon, mille tõttu on LGBT kogukonna liikmed suurema tõenäosusega töötud või saavad teiste töötajatega võrreldes madalamat palka. Lisaks mõjutab LGBT kogukonda ka elu jooksul kogetud vähemusstress või seksuaalne väärkohtlemine, millest

tulenevate vaimsete häirete tõttu ei ole paljud võimelised püsivat töökohta hoidma. (DeFilippis, 2016, lk 143–144; Kia *et al.*, 2020, lk 45–47).

LGBT kogukonna liikmetel esineb üldiselt suurema tõenäosusega sotsioökonomilisi raskusi: kõrghariduse puudumine, madalad sissetulekud, töötus ja ravikindlustuse puudumine või raskused raviteenustele pääsemisel. LGBT täiskasvanute puhul oli suurem tõenäosus elada üksi ning kannatada alkoholi liigtarbimise all. Lisaks on neil suurem risk saada elu jooksul karistatud kuriteo eest, võrreldes paiksooliste heterotega samas vanusegrupis. (Schuler *et al.*, 2021, lk 330; Fredriksen-Goldsen *et al.*, 2024, lk 141)

Fredriksen-Goldsen jt (2017, lk S26) leidsid, et 50aastaste ning vanemate LGBT inimeste vajadused ning tugevused on väga mitmekesised ning erinevad nende elu jooksul läbielatu tõttu paiksoolistest heterotest. LGBT täiskasvanud, kes olid oma täiskasvanud elu jooksul kogenud keskmisest kõrgemat töödiskriminatsiooni, olid suurema tõenäosusega elu teises pooles töötud ning vajasisid seetõttu kiirelt abi rahalise toimetulekuga, et baasvajadusi katta. Terviseriskide varaseks avastamiseks on vaja teha jõupingutusi. Vajalik on probleemideta juurdepääs tervishoiuteenustele, tervislikele keskkonnatingimustele ning rahalisele stabiilsusele vanaduspõlves, et terviseriske juba ennetada. Lisaks on vanemaelised LGBT inimesed tihti suuremas üksilduse riskis, kuna neil on nõrgad suhtevõrgustikud (Hsieh & Liu, 2021, lk 71).

Ühe näitena stereotüübist, mis on LGBT kogukonnale negatiivselt mõjunud, ning mis on kujundanud ka sotsiaaltöötajate eelarvamusi sellest kogukonnast, on „jõuka gei“ müüt. Selle siiani elus püsiva müüdi järgi usuvad inimesed, et gei ja lesbi paarid on jõukamad, kuna neil ei ole tüüpiliselt lapsi, jääb neile rohkem teenitud sissetulekut enda kätte. (Bettinsoli *et al.*, 2022, lk 1). Kia jt (2021, lk 593) arvates on selle müüdi ulatus ja mõju nii suur, et seda on üldistatud kogu LGBT kogukonna ulatuses. See üldistus ning üldine väärarusaam antud müüdist mõjutab negatiivselt sotsiaaltöötajate arusaama LGBT kogukonna reaalsest olukorrast ning jätab mõned selle kogukonna liikmed abita.

Kuigi sotsiaaltöötajate töö põhineb pühendumusel kaitsta ja toetada vähemusi, seavad riiklikud suunised ja seadused neile sageli piiranguid, mis võib tekitada vastuolu isiklike ja ametialaste väärtuste vahel. Antud töö uuring püüab hinnata, kas ja kuidas

sotsiaaltöötajad oma igapäevases praktikas järgivad neid eetilisi põhimõtteid ning kas nad on piisavalt teadlikud LGBT diskrimineerimise probleemidest, et pakkuda tõhusat tuge ja kaitset.

1.3. Praktikad LGBT kogukonnaga töötamisel

Sotsiaaltöötajate roll on pakkuda professionaalset abi ja turvalist keskkonda, et inimest toetada ning tema toimetulekut edendada. Seejuures on vajalik omada kultuurilist pädevust, et mõista LGBT kogukonna eripärasid ning seista aktiivselt vastu stereotüüpidele ja ebaõiglusele.

Lecompte jt (2021, lk 215–217) toovad LGBT kogukonnaga töötamisel välja kolm olulist tasandit. Töötajate teadlikkus LGBT kogukonnast, töötajate positiivsed ja avatud hoiakud LGBT kogukonna osas ning töötajate ja asutuse pädevus LGBT kogukonnaga töötamisel. Oluline on ka võtta kasutusele neutraalne keelekasutus, mis väldiks heteronormatiivsust teenuse klientidega suheldes. Haffort-Letchfield jt (2017, lk e318) soovivad hooldekodude kontekstis mitte ignoreerida inimeste seksuaalset orientatsiooni, sest see suurendab LGBT nähtamatust ühiskonnas. Samuti peavad töötajad võtma arvesse inimese identiteetide interseksionaalsust, et pakkuda inimese vajadustele vastavat teenust. LGBT inimesed erinevad üksteisest ning vajavad erinevat lähenemist. Hooldekodude personal soovib aga tihti suhtuda kõikidesse teenusekasutajatesse võrdselt, lähtudes heteronormatiivsetest stereotüüpidest. Hunt jt (2019, lk 10–11) töid Inglismaa tervishoiu- ja sotsiaalteenuste töötajate LGBT alast väljaõpet uurides välja, et personal ei näinud vajadust LGBT teemalisteks koolitusteks, kuna leidsid, et kohtlevad kõiki niigi võrdselt. Taoline hoiak näitab aga suutmatusest mõista, et kõigi ühtemoodi kohtlemine ei taga, et kõik saavad kvaliteetse teenuse. Inimesekesksel lähenemisel on tegelikkuses vähe mõju, kui töötajatel puudub arusaam sekkumiste, ravivõtete ja keskkonna mõjust LGBT-inimestele. Organisatsiooni sees tuleks kehtestada selged reeglid ja käitumisjuhised, mis keelaksid teenusekasutajate ja töötajate diskrimineerimise seksuaalse orientatsiooni, soolise identiteedi või eneseväljenduse alusel (Safe Space Alliance, 2023, lk 4). Selline juhised on eriti vajalik kuna võrdse kohtlemise seadus ei kaitse inimesi seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise eest igas eluvaldkonnas nagu on välja toodud peatükis 1.1.

Oluline on teenusepakkujatel oma teenuste kaasavaks tegemiseks mõelda ka ruumide sisustusele ning väiksematele visuaalsetele märkidele LGBT kogukonna toetuse osas. Visuaalsete märkide all peetakse silmas sooneutraalseid postreid ja märke, mis näitavad üles positiivset ja kaasavat suhtumist LGBT kogukonna suhtes. Nendeks sobivad vastavad infobukletid, kleeibised või info koostööst kohaliku LGBT organisatsiooniga. Samuti postreid, mis kujutavad erinevad peremudeleid või LGBT kunstnike kunstiteosed. See näitab välja asutuse solidaarsust LGBT kogukonnaga ning loob neile turvalise keskkonna. (Hudson & Bruce-Miller, 2022, lk 226–228; McClain *et al.*, 2015, lk 392)

Rossi ja Lopez (2017, lk 1345–1346) juhivad tähelepanu keelekasutuse olulisusele suhtluses teenuse kasutajatega. Tähtis on lasta inimesel end ise määratleda ning kasutada tema poolt valitud sõnu ja terminoloogiat, mis peegeldavad kõige paremini tema identiteeti. See tähendab, et teenuseosutaja ei tohiks klienti ise sildistada, vaid lähtuma kliendi eelistustest. Niisugune suhtlus loob avatud ja kaasava dialoogi, kus kliendi hääl on keskne, ning annab teenuseosutajale võimaluse õppida LGBT kogukonda paremini tundma ja suurendada oma erialast pädevust. Keelekasutuse osas saab silmas pidada avatud küsimuste kasutamist, mis ei eelda, et teenuse kasutaja on heteroseksuaalne. Näiteks saab naissoost inimese käest küsida „Kas te olete suhtes?“, selle asemel, et küsida „Kas teil on mees?“ (The National LGB&T Partnership, 2016, lk 13) Tavits ja Pérez (2019, lk 16786) tõid oma uuringus välja, et sooneutraalne keel mõjutab hoiakuid ja uskumusi, mis on seotud soolise võrdõiguslikkuse ning LGBT kogukonna sallivusega. Uuringust selgub, et sooneutraalne keel võib suurendada LGBT kogukonna aktsepteerimist.

Teenuseosutajad, kes olid LGBT kogukonna osas aktsepteerivad ning ei näidanud suhtluses välja heteronormatiivseid eeldusi, olid edukamad suhete loomisel LGBT teenuse kasutajatega. Eduka suhte loomisele aitas kaasa ka teenusepakkuja teadlikkus vähemusstressist ning LGBT kogukonnast üldisemalt. LGBT kogukonna liikmetel oli positiivsem kogemus nende teenuse osutajatega, kes suutsid pakkuda turvalist keskkonda ning juhtida seksuaalse orientatsiooniga seotud vestlusi. (Bishop *et al.*, 2021, lk 892) Suurbritannias ja Kanadas läbi viidud uuringud kodutute LGBT noorte osas tõi välja, et tugiteenuste pakkujad diskrimineerisid neid või ei pakkunud vajalikku tuge.

Diskrimineerimine väljendus näiteks transsooliste inimeste puhul nende vana nime kasutamisel või soo valesti määratlemisel. Teenusepakkujad ei küsinud ka lisainfot noorte soolise identiteedi või seksuaalse sättumuse kohta ning noored ei tundnud ka end mugavalt ise seda infot pakkumaks. Samuti tunti, et teenusepakkujad ei mõistnud LGBT kodutute olukorda ning põhjusi kodutuks jäämise osas. Üle poole LGBT noori soovisid rohkem oma kogukonnale sobivaid teenuseid, mis võtaks arvesse raskuseid, mis on sellele kogukonnale omased. (Bhandal & Horwood, 2021, lk 25–29; Côté & Blais, 2019, lk 442)

Braganza ja Hodge (2024, lk 100) soovivad sotsiaaltöötajatel oma töös LGBT kogukonna liikmetega arvesse võtta, et tegu on tervikliku inimesega, kelle identiteet on interseksionaalne ning koosneb rohkemast kui tema seksuaalne orientatsioon ja sooväljendus. Suhtlus LGBT kogukonnaga on nüansirikas, ning selle eesmärk on luua positiivseid ja produktiivseid suhteid sotsiaaltöö praktikas. Sotsiaaltöötaja peab ka ise vältima stereotüüpide kasutamist, diskrimineerimist ning lugupidamatust LGBT kogukonna suhtes ning propageerima LGBT õigusi. See kõik eeldab kaasaegseid teadmisi LGBT küsimustes. LGBT kogukonnaga seonduvate probleemide käsitlemine võib aidata mõista, et soolise ja seksuaalsuse võrdõiguslikkuse küsimused ei puuduta vaid LGBT kogukonda, vaid kõiki inimesi. Sotsiaaltöös on vajalik avalikult arutleda, miks ja kuidas tuleb sotsiaaltööhariiduses käsitleda seksuaalse sättumuse ja soolise eneseväljenduse teemasid. Silmas tuleb pidada, et see arutelu toimuks koos valdkonna ekspertidega ning olema kättesaadav ning kaasav kõigile sotsiaaltöövaldkonnas. (Nothdurfter & Nagy, 2017, lk 375–376; Miller & Garcia-Perez, 2024, lk 422–423)

Teenuseosutajad, kes tunnevad LGBT kogukonda ning kasutavad neutraalset keelt ja süvenevad inimeste identiteetide mitmekihilisusse, on võimelised looma LGBT inimesest teenuse kasutajaga paremaid suhteid ning pakkuma talle sobivamat tuge. Seeläbi saab sotsiaaltöös edendada sallivust, vähendada vähemusstressi ja toetada marginaliseeritud gruppide heaolu.

2. UURING EESTI SOTSIAALTÖÖTAJATE JA LASTEKAITSETÖÖTAJATE TEADLIKKUSEST JA HOIAKUTEST LGBT KOGUKONNA SUHTES

2.1. Uurimisprotsessi ja valimi kirjeldus

Uuringu läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset uurimisviisi. Kuna autori eesmärgiks oli uurida Eesti sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate kokkupuuteid ja hoiakuid LGBT kogukonna osas, siis on uurimisviisi valiku üheks põhjenduseks just valimi suurus. Kvantitatiivse uuringu puhul on võimalik suure hulga küsitlevate andmeid üldistada ning kvantitatiivne uuring võimaldab teha arvulisi järeldusi, olles seeläbi täpne ja usaldusväärne. Kvantitatiivne uuring on sobilik suure hulga uuritavate küsitlemiseks ning on lisaks kiiresti analüüsitav. (Askarzai & Unhelkar, 2017, lk 26–27) Lisaks on kvantitatiivne uuring sobiv tundlike teemade jaoks ning uuritavate hoiakute ning arvamuste uurimiseks, sest garanteerib anonüümsuse (Nardi, 2018, lk 33–34).

Uuringus osalejate valimiks oli ettekavatsetud valim, mille puhul osalejad valitakse kindlate kriteeriumite järgi, et saada uurimisküsimustest lähtuvalt võimalikult teemakohaseid vastuseid ning olulist informatsiooni (Clark *et al.*, 2021, lk 382). Uurimistöö sihtrühmaks on Eesti kohalikes omavalitsustes töötavad sotsiaaltöötajad ning lastekaitsetöötajad ning nende juhid, kes võivad oma töös kokku puutuda LGBT täiskasvanute, noorte ja nende peredega ning vanemaealiste LGBT kogukonna liikmetega. Autor kogus kõigi 79 Eesti kohaliku omavalitsuse kodulehtede järgi kokku sotsiaaltöö osakondade kontaktid. Välja jäid töötajad, kelle ametinimetus ei seostunud otseselt sotsiaal- või lastekaitsetööga või nende osakondade juhtimisega. Seega ei jäänud üldkogumisse eestkostespetsialistid, logopeedid, psühholoogid, andmesisestajad- või analüüsijad, sotsiaaltranspordi osutajad, tugiisikud, peretöötajad ning hooldustöötajad. Üldkogumisse jäi eelmainitud kriteeriumite alusel 807 inimest. Valimikalkulaatori

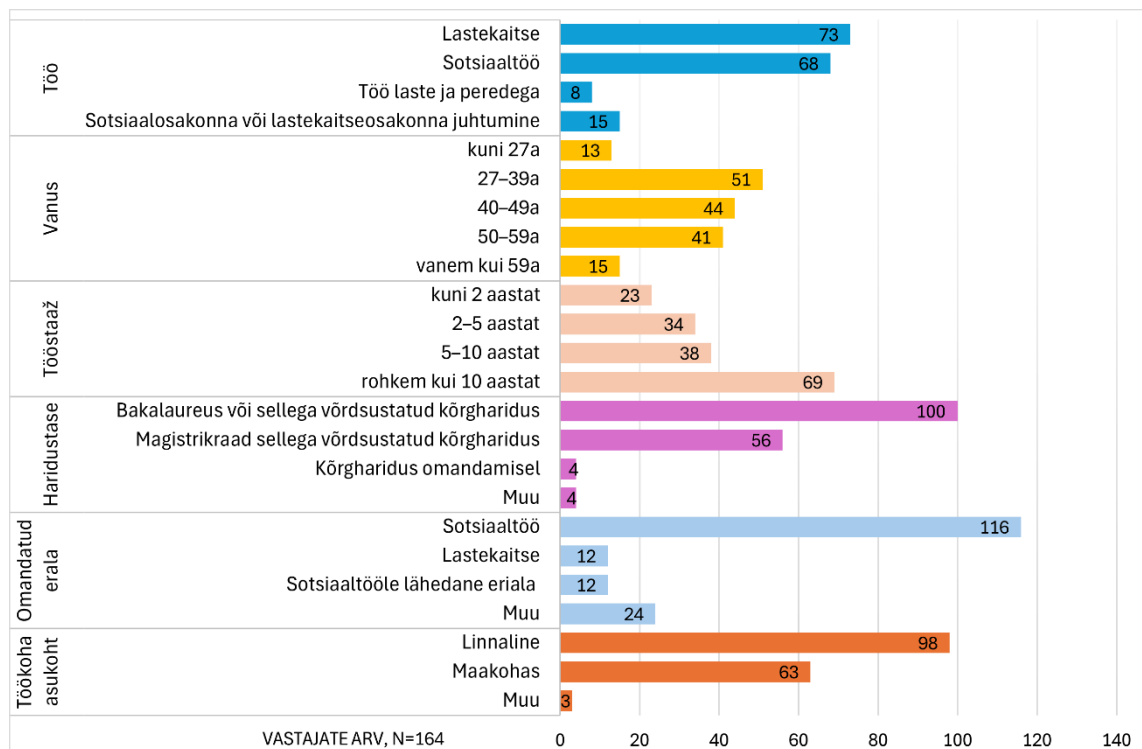
andmetel on esinduslikuks valimimahuks 260 vastajat, valides usaldusnivooks 95% ja lubatud veaprotsendiks 5% (MaCorr Research, n.d.).

Andmekogumismeetodiks kasutati ankeetküsitlust. Küsimustikud on kõige tõhusamad uuringutes, mis keskenduvad teadmiste, uskumuste, väärtuste, enesetaju ja enesehinnangu uurimisele (Ranganathan & Caduff, 2023, lk 153). Küsimustik koostati Tartu Ülikooli *LimeSurvey* keskkonnas. Küsimustik (vt lisa 1) koosnes viiest plokist ning oli koostatud tuginedes antud töö teoreetilisele osale. Ankeedis oli kokku 18 küsimust ning sisaldas endas nii avatud küsimusi, valikvastustega küsimusi kui valikuid väidete vahel (Lagerspetz, 2017, lk 143–145). Esimene plokk kogus vastajate sotsiaaldemograafilisi andmeid, teine plokk uuris vastajate kokkupuuteid LGBT kogukonnaga nii eraeluliselt kui tööalaselt. Kolmas ja neljas plokk koosned väidetest, millele vastajad said oma nõustumist või mittenõustumist väljendada Likerti 5-palli skaalal. Viimane, viies plokk kogus vastajate endi arvamusi antud teemaga edasi tegelemiseks sotsiaaltöö võtmes ning kogus tagasisidet küsitluse kohta üldiselt.

Ankeedid saadeti sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele nende e-posti aadressidele, mis koguti autori poolt kokku kohalike omavalituste kodulehtedel olevate avalike kontaktide nimekirjade järgi. Andmete kogumise vahemikuks oli 05.–14.03.2025. Esimesed ankeedid saadeti välja 05.03.2025 ning need jõudsid 454 vastajani. Ülejäänud 335 vastajat said ankeedi 06.03.2025. 12.03.2025 saadeti kõikidele osalejate ka meeldetuletus küsimustiku täitmise kohta. Meeldetuletusele järgnes väga vähesel määral uusi vastuseid ning seetõttu lõpetati andmete kogumine 15.03.2025. Kokku laekus 169 täidetud küsimustikku. Lõplikult valimist jäi välja viis ankeeti, kuna nende töövaldkond ei sobinud sihtrühma. Neist kolm olid eeskostespetsialistid, üks sotsiaalprojektide juht ning üks sotsiaal- ja terviseedenduse spetsialist. Lõplikusse valimisse jäi 164 vastajat, mis annab MaCorr valimikalkulaatori järgi valimi veaks 6,8%. Seetõttu tuleb tulemuste üldistamisesse väikeste erinevuste tõttu suhtuda ettevaatlikult.

Joonisel 1 on välja toodud osalejate sotsiaal-demograafilised andmed. Vastajate hulgas oli naiste ülekaal, kes moodustasid kogu vastajate hulgast 98%. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajaid osales uuringus peaaegu võrdselt ning enim olid esindatud sotsiaaltöö alase kõrgharidusega vastajad. Sotsiaal-demograafiliste andmete kogumise eesmärgiks

oli välja selgitada, kuidas vastajate taust mõjutab nende teadlikkust ning hoiakuid LGBT kogukonna osas.

Joonis 1. Valimi kirjeldus

Andmete analüüsi meetodiks kasutati kirjeldavat ja võrdlevat statistikat. Esimene võimaldab andmeid organiseerida ja analüüsida ning annab ülevaate kõigist mõõdetud käitumisviisidest ja hoiakutest ning teine meetod võimaldab näidata, kuidas erinevad muutujad on omavahel seotud ning tuvastada mustreid. (Nardi, 2018, lk 190; Kaur et al., 2018, lk 60). Küsimustikus olnud avatud küsimustest anti kokkuvõtlik ülevaade. Andmete analüüsimiseks kasutati Jamovi programmi (The jamovi project, 2025). Tulemused on töös esitatud teksti, tabelite ja joonistena, kus tähis „m“ näitab vastuste keskmist väärtust ning „SD“ standardhälvet ehk seda, kui palju vastused keskmise ümber hajuvad. Võrdlevad analüüsis kasutatud tähis „p“ märgib statistikaanalüüsis *p*-väärtust, mis näitab, kui tõenäoline on, et vaadeldud erinevus või seos andmetes on tekkinud juhuslikult.

Selgitamaks välja, millised sotsiaaldemograafilised andmed ning varasemad kokkupuuted LGBT kogukonnaga võivad mõjutada vastajate teadlikkust ning hoiakuid viidi läbi kolm erinevat võrdleva statistika analüüsi. Esimeseks analüüsiti t-testi abil, kas LGBT tuttavate olemasolu lähema tutvusringkonna seas mõjutab vastajate teadlikkust ning hoiakuid. Kuna andmete analüüsimisel ilmnes, et hoiakute ja teadlikkuse skaalade puhul oli võrdluse rühmade vahel variatsioonide hajuvus ebaühtlane, rakendati *Student*'i t-testi asemel *Welch*'i t-testi, mis on sellistes olukordades usaldusväärsem valik (Curtis, 2024, lk 3981).

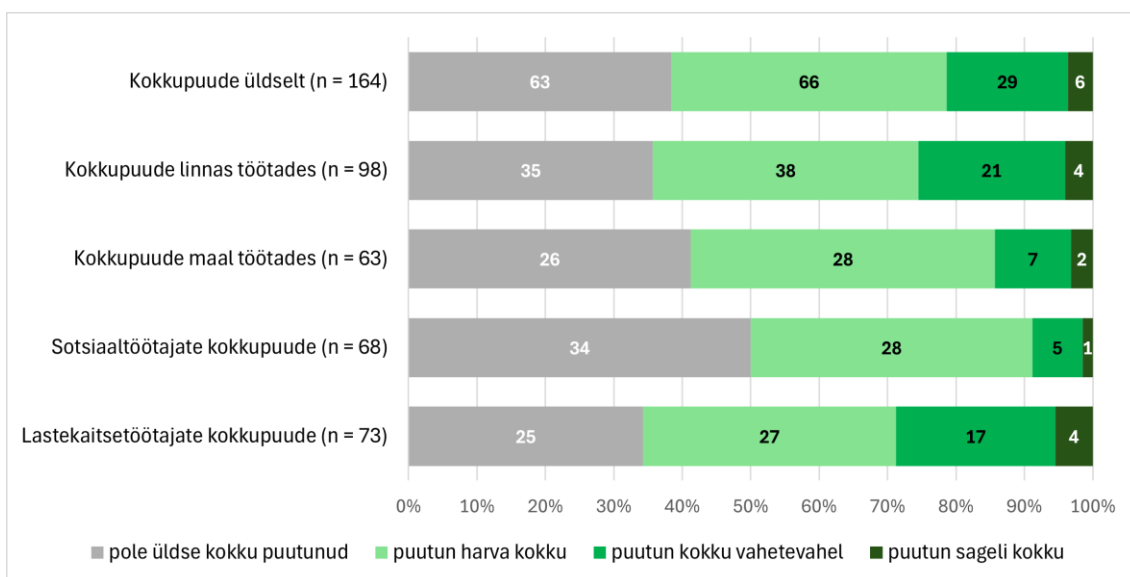
Selleks, et uurida, kas ja mil määral erinevad vastajate hoiakud ja teadlikkus LGBT-teemadel erinevate sotsiaaldemograafiliste tunnuste alusel (vanus, töökogemus, haridustase), kasutati ühefaktorilist dispersioonanalüüsi ehk ANOVA testi. ANOVA võimaldab võrrelda rohkem kui kahe rühma keskmisi ning hinnata, kas nende vahel esineb statistiliselt olulisi erinevusi. (Ntumi, 2021, lk 38) Kuna mitmed sotsiaaldemograafilised muutujad jagavad vastajad mitmesse rühma, oli ANOVA sobivaim meetod nende rühmade vaheliste keskmiste teadlikkuse ja hoiakute skooride võrdlemiseks. Analüüsis kajastatud tähis „ F “ märgib ANOVA testides F -väärtust, mis näitab, kui suur on rühmade vaheline erinevus võrreldes rühmade sisese hajuvusega vastuste osas. Töölase kokkupuute LGBT-kogukonnaga, LGBT koolitustel osalemise ning erialase ettevalmistuse mõju hoiakute ja teadlikkusele uuriti kasutades Spearmani korrelatsioonianalüüsi, kuna see on eriti sobiv olukordades, kus andmed on järjestatud skaalal või ei vasta normaaljaotuse eeldustele (Bishara & Hittner, 2017, lk 294). Korrelatsioonianalüüsis välja toodud tähis „ r “ mõõdab kahe pideva muutuja omavahelist lineaarset seost. Uuringu andmed hoiustati autori parooliga kaitstud arvutis ning kustutati andmelekkete vältimiseks kolm päeva peale töö esitamist.

2.2. Uurimistulemuste tõlgendamine

2.2.1. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate kogemused ja kokkupuuted LGBT kogukonnaga

Töölasele omavad 62% vastajatest kokkupuudet LGBT kogukonnaga (vt joonis 2). Samas selgub, et pigem on kokkupuuted vähesed või harvad. T-testiga analüüsiti kas

töökoha asukoht või ametkoht mõjutavad kuidagi töölaseid kokkupuuteid LGBT kogukonnaga (vt joonis 2). Esmalt võrreldi töötajaid, kelle töökoht asub linnalises või maapiirkonnas, kasutades sõltumatute valimite T-testi. Võrdlusest jäeti välja muu töökohta asukoha valinud vastajad, kuna arvuliselt oli neid vaid viis. Tulemused näitasid, et linnalistes piirkondades töötavatel sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel oli keskmine tööalane kokkupuude LGBT kogukonnaga veidi kõrgem kui maapiirkonnas töötavatel sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel. Kuid see erinevus ei olnud statistiliselt oluline ($p = 0,188$). Teise t-testiga võrreldi kokkupuute erinevusi sotsiaaltöötajate ja lastekaitsetöötajate vahel, võrdlusest jäeti välja juhid ning laste ja peredega töötajad, kuna nad olid antud valimis ebaproportsionaalselt esindatud. T-test oli statistiliselt oluline ($p = 0,004$). Tulemused näitasid, et lastekaitsetöötajad raporteerisid statistiliselt sagedasemat kokkupuudet LGBT kogukonnaga.

Joonis 2. Tööalane kokkupuude LGBT kogukonnaga

LGBT teemalistel koolitustel on korduvalt või ühe korra osa võtnud pea pooled ehk 45% vastanutest, kuid 51% ei ole ühelgi LGBT teemalisel koolitusel osalenud. Ülikoolis oli teemat puudutatud 7% vastanute osas ja vaid 2% vastanutest luges end teemaga niivõrd kursis olevat, et ei vaja LGBT teemalisi koolitusi.

Eraeluliselt uuriti kokkupuudet LGBT kogukonnaga läbi vastajate tutvusringkonda kuuluvate LGBT liikmete. Saadud vastustest selgus, et enam kui pooled vastajatest ei

oma ühtegi LGBT tuttavat (41%) või ei osanud sellele küsimusele vastata (17%). Samas tunnistas 42% vastanutest, et nende tutvusringkonnas on LGBT kogukonna esindajaid ning nende puhul viidati nii geidele (35%), lesbidele (34%), biseksuaalidele (22%) kui ka transsoolistele (14%) LGBT kogukonna liikmetele.

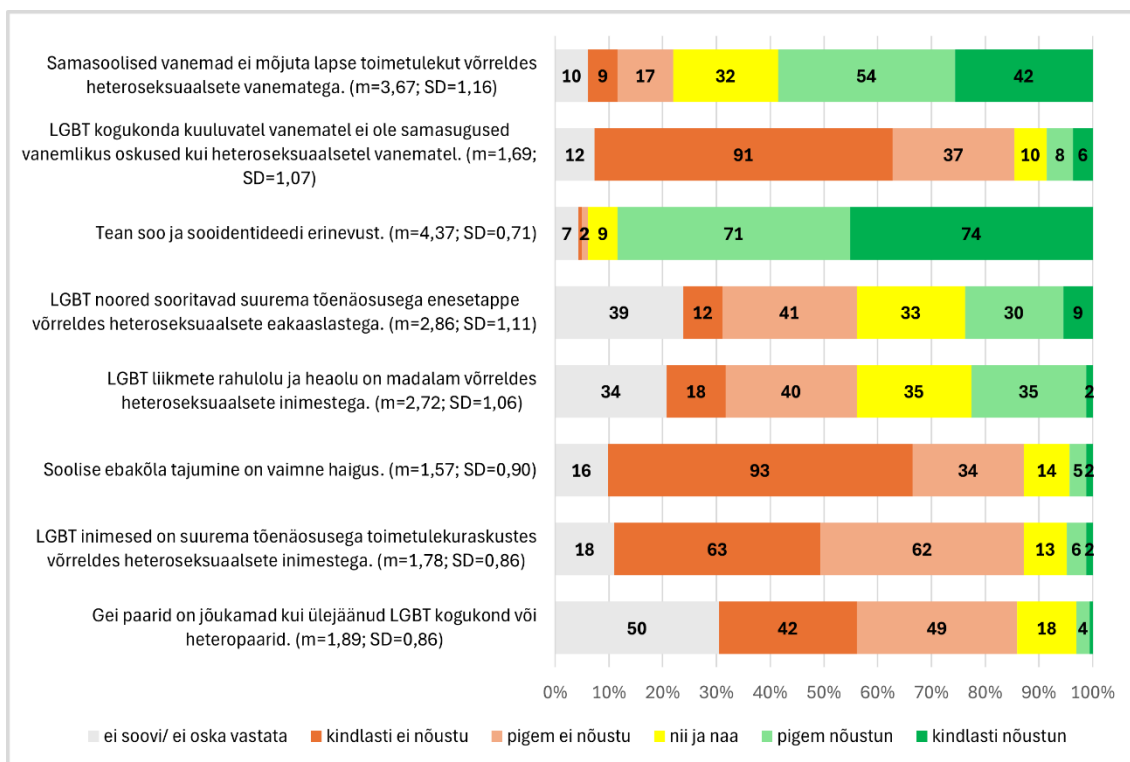
Oma erialast ettevalmistust pidas põhjalikuks vaid 6% vastanutest. 39% leidis, et omab üldist ettevalmistust LGBT kogukonnaga töötamiseks. Nõrgaks või pigem nõrgaks pidas oma ettevalmistust 23% vastanutest ning 22% vastanutest ei omanud enda hinnangul mingit erialast ettevalmistust. 10% ei osanud sellele küsimusele vastata.

Kuigi üle poolte sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatest on tööalaselt kokku puutunud LGBT kogukonnaga, on need kokkupuuted enamasti harvad. Koolitustel osalemine LGBT teemal on olnud piiratud – pooled vastanutest pole kunagi LGBT teemalistel koolitustel käinud. Oma ettevalmistust hindasid enamus spetsialiste nõrgaks või puudulikuks või pigem üldiseks.

2.2.2. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate teadlikkus ja hoiakud LGBT kogukonna osas

Küsimustiku kolmas plokk uuris vastanute teadlikkust LGBT kogukonnast. Joonisel 3 on näha kuidas vastajad neile esitatud väidetega nõustusid. 59% vastanutest oli nõus või pigem nõus, et samasoolised vanemad ei mõjuta kuidagi nende lapse toimetulekut ning lausa 78% vastanutest ei nõustunud väitega nagu oleks LGBT kogukonna liikmetel halvemad vanemlikud oskused võrreldes heteropaaridega. 88% vastanutest nõustusid, et teavad, mis vahe on sool ning soolisel identiteedil. LGBT noored sooritavad võrreldes oma paiksooliste heteroseksuaalsete eakaaslastega tõenäolisemalt enesetappe ja kuigi 24% vastajatest pigem nõustusid või kindlasti nõustusid selle väitega, valis 24% vastajatest valiku „ei soovi / ei oska vastata“ ning 32% vastajatest pigem ei nõustunud või ei nõustunud selle väitega üldse. Sarnase tulemusega oli ka väide LGBT kogukonna liikmete üldise madala heaolu osas. 21% vastanutest ei soovinud või ei osanud sellele väitele vastata ning 35% vastanutest ei nõustunud või pigem ei nõustunud selle väitega. Väitega, et LGBT kogukonna liikmed on suurema tõenäosusega toimetulekuraskustes ei nõustunud üldse või pigem ei nõustunud 76% vastajatest. „Jõuka gei“ müüdi teooria osas

ei saa antud küsitluse põhjal kahjuks järeldusi teha, sest 31% ei soovinud või osanud sellele väitele vastata. Samas 55% vastanutest ei nõustunud või pigem ei nõustunud väitega, et gei paarid on võrreldes teiste LGBT kogukonna liikmete ning heteroseksuaalsete paaridega rikkamad (vt joonis 3).

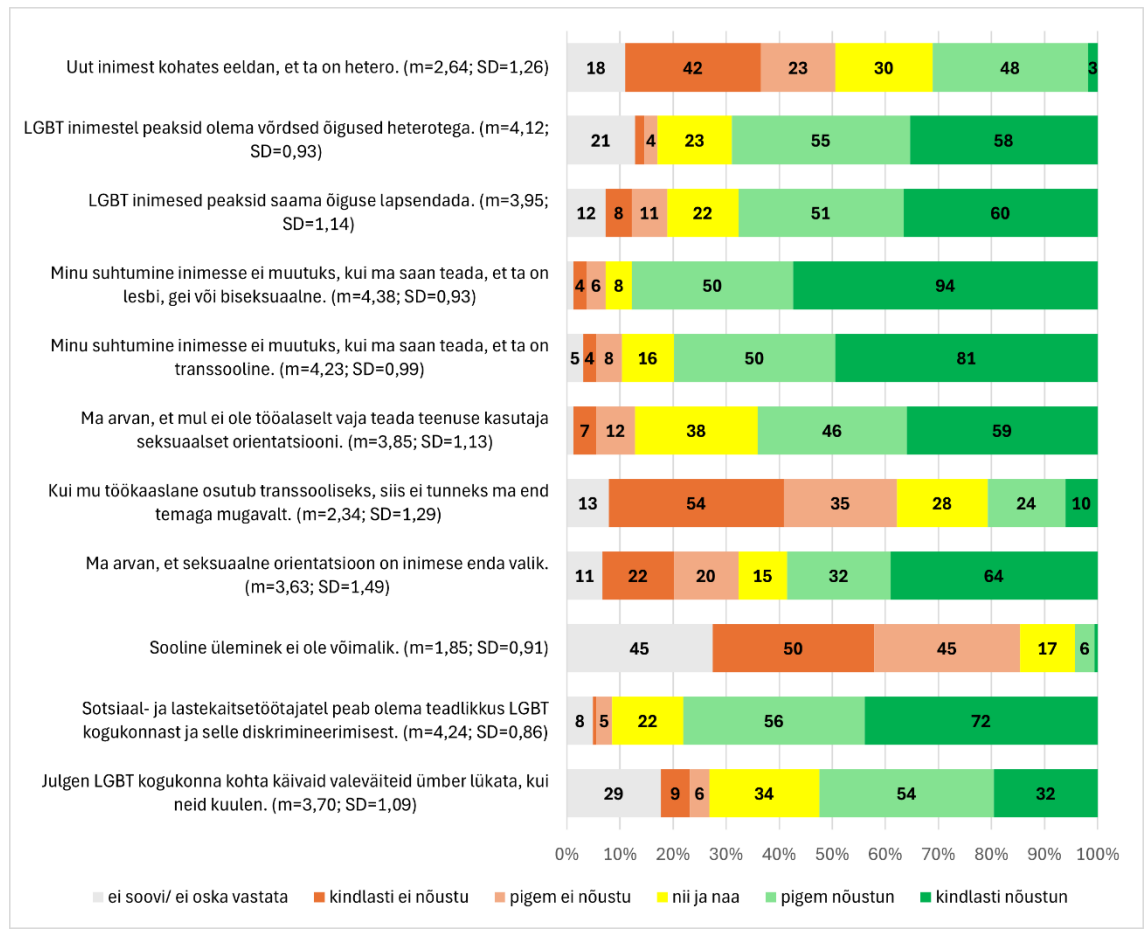

Joonis 3. Teadlikkus LGBT kogukonnast, n=164

Küsimustiku neljandas plokis uuriti sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate hoiakuid LGBT kogukonna osas. Joonis 4 näitab osalejate vastuseid esitatud väidetele. Rohkem kui pooled vastajad olid täiesti nõus või pigem nõus väidetega LGBT kogukonna võrdsete õiguste osas. 69% leidis, et LGBT inimestel peaksid olema võrdsed õigused heteroseksuaalsete inimestega ning 67% leidsid, et LGBT inimesed peaksid omama õigust lapsendada. 4% sotsiaal- ja lastekaitsetöötajaid leidis, et LGBT inimestel ei peaks olema heterotega võrdsed õigused ning 7% ei olnud nõus väitega, et LGBT inimesed peaksid saama lapsendada.

Hoiakute osas saab lisaks välja tuua, et vastavalt 88% ja 80% vastajatest ei muudaks inimese kohta oma arvamust kui nad saavad teada, et tegu on gei, lesbi või biseksuaalse

inimesega või transsoolise inimesega. Kuid 21% tunneksid end ebanugavalt töökaaslasega, kes hakkab enda soolise eneseväljendusega kuvama sünniga vastupidist sugu. Väitega, et seksuaalne orientatsioon on inimese enda valik nõustus kindlasti või pigem nõustus 59% inimestest. Teiseks saab välja tuua väite, mis oli seotud soolise ülemineku võimalikkusega. Siin ei osanud või ei soovinud väitele vastata 27% vastanutest.

Joonis 4. Hoiakud LGBT kogukonna osas, n=164

Selle osa eesmärk oli hinnata vastajate teadmisi ja hoiakuid LGBT kogukonna suhtes. Tulemused näitasid üldiselt toetavat suhtumist, aga pigem madalat teadlikkust LGBT kogukonna probleemide suhtes, mis väljendub ka märgatavas „ei soovi/ei oska vastata“ valikuvariandi osakaalus teatud küsimuste osas.

2.2.3. Sotsiaal- ja lastekaistetöötajate hoiakuid ja teadlikkust mõjutavad tegurid

Ankeedi esimeses osas küsitud sotsiaaldemograafilisi andmeid kasutati nende mõju välja selgitamisel hoiakutele ning teadlikkusele läbi ANOVA testide. Sotsiaaldemograafiliste andmete osas tekkis statistiliselt oluline seos tööstaaži osas kahele teadlikkust mõõtvale väitele. Hinnangud väitele: „LGBT noored sooritavad suurema tõenäosusega enesetappe kui nende heterotest eakaaslased.“, erinesid statistiliselt oluliselt tööstaaži alusel, $F(3, 71) = 3,21, p = 0.028$. Post-hoc analüüs näitas, et 2–5 aastat töötanud spetsialistide keskmine hinnang oli oluliselt kõrgem kui neil, kellel oli töökogemust üle 10 aasta ($p < 0,05$). Rühmade vahelised erinevused on täpsemalt välja toodud tabelis 1. Teine statistiliselt oluline erinevus tööstaaž osas ilmnes väitele: „LGBT inimeste rahulolu oma eluga ning üldine heaolu on madalam kui heteroseksuaalsetel inimestel.“ ($F(3,126) = 5,176, p = 0,002$). Ka siin näitas post-hoc analüüs erinevust 2–5 aastat töötanud spetsialistide ning rohkem kui 10 aastase töökogemusega spetsialistide vahel ($p = 0,002$). Samuti oli oluline erinevus 5–10 aastat töötanute ja üle 10 aasta töötanute vahel ($p = 0,025$). Vähem kogenud sotsiaalvaldkonna töötajad kalduvad oluliselt enam uskuma, et LGBT inimeste heaolu ja rahulolu eluga on madalam, võrreldes nendega, kellel on valdkonnas üle kümne aasta kogemust. Rühmade vahelised erinevused on täpsemalt välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Tööstaaži mõju teadlikkusele

Väide	Tööstaaž	n	keskmine	SD
LGBT noored sooritavad suurema tõenäosusega enesetappe kui nende heterotest eakaaslased. (n = 135)	Kuni 2 aastat	15	3,80	1,02
	2–5 aastat	20	4,13	0,81
	5–10 aastat	18	3,55	0,96
	Rohkem kui 10 aastat	22	3,20	1,10
LGBT inimeste rahulolu oma eluga ning üldine heaolu on madalam kui heteroseksuaalsetel inimestel. (n = 130)	Kuni 2 aastat	19	2,95	1,22
	2–5 aastat	30	3,27	0,83
	5–10 aastat	32	2,53	1,14
	Rohkem kui 10 aastat	49	2,41	0,93

Märkused: Väitega sai nõustuda Likerti 5-palli skaalal (1– kindlasti ei nõustu, 2 – pigem ei nõustu, 3 – nii ja naa, 4 – pigem nõustun, 5 – kindlasti nõustun)
SD – standardhälve

Vastajate hoiakud transsoolisust käsitleva väite: „Inimene, kes kogeb soolist ebakõla, on vaimselt haige“ suhtes erinesid vanuserühmade lõikes. ANOVA testi tulemused näitasid

statistiliselt olulist erinevust ($F(143) = 4,11, p = 0,003$). Post-hoc analüüsid näitasid, et vanuserühmal 27–39 aastat oli statistiliselt oluliselt kõrgem nõustumise keskmine kui 40–49-aastaste ($p = 0,004$) ja 50–59-aastaste ($p = 0,009$) rühmadel. Samuti erinesid 27–39-aastased üle 59-aastastest ($p = 0,028$). Kõige enam nõustusid väitega, et soolist ebakõla kogev inimene on vaimselt haige 27–39-aastased vastajad. Vanuserühmade vaheliste keskmiste hinnangute jaotus on välja toodud tabelis 2.

Tabel 2. Vanuse mõju teadlikkusele

Väide	Vanuserühm	n	keskmine	SD
Inimene, kes kogeb „soolist ebakõla“, ehk tunneb, et on teisest soost kui talle sünniga määratud sugu, on vaimselt haige.	Vähem kui 27a	11	1,73	1,01
	27–30a	46	1,96	1,10
	40–49a	40	1,28	0,72
	50–59a	40	1,38	0,67
	Rohkem kui 59a	11	1,64	0,68

Märkused: Väite hinnang on 5-punkti skaalal (1– Pole üldse kokku puutunud, 2 – Puutunud harva kokku, 3 – Puutunud kokku vahetevahel, 4 – Puutunud sageli kokku, 5 – Puutunud igapäevaselt kokku)
SD – standardhälve

Selleks, et uurida, kas ja mil määral erinevad hoiakud ja teadlikkus vastajate seas sõltuvalt sellest, kas neil on isiklike tutvusi LGBT-inimestega, viidi läbi kahe sõltumatu valimi t-testi analüüs. Analüüsiti ankeedi küsimust „Kas teie lähemas tutvusringkonnas on LGBT kogukonna liikmeid?“, jättes analüüsi vaid vastusevariandid „jah“ ja „ei“. Teadlikkust ja hoiakuid mõõtvate väidetega nõustumist said vastajad väljendada Likerti 5-palli skaalal ning vastusevariant „ei soovi/ei oska vastata“ jäi analüüsist välja.

Teadlikkust hindavate väidete seas ilmnes statistiliselt oluline erinevus väitega: „LGBT kogukonda kuuluvatel lapsevanematel ei ole samasugused vanemlikud oskused kui heteroseksuaalsetel vanematel“ ($p = 0,027$). Analüüsi tulemused näitasid, et LGBT-tuttavaid omavad vastajad nõustusid selle väitega mõnevõrra vähem ($m = 1,48$; $SD = 0,91$) kui need, kellel puudus isiklik kokkupuude LGBT-inimestega ($m = 1,91$; $SD = 1,16$).

Teine statistiliselt oluline erinevus ilmnes väite puhul: „Inimene, kes kogeb soolist ebakõla, ehk tunneb, et on teisest soost kui talle sünniga määratud sugu, on vaimselt

haige“ ($p = 0,023$). Ka siin nõustusid LGBT-tuttavaid omavad vastajad selle väitega märkimisväärselt vähem ($m = 1,35$; $SD = 0,68$) võrreldes nendega, kellel puudus isiklik kontakt LGBT-inimestega ($m = 1,72$; $SD = 1,06$).

Hoiakud varieerusid rohkem olenevalt sellest, kas vastajal oli isiklik kontakt LGBT kogukonna liikmetega või mitte. Statistiliselt oluline erinevus ilmnis väites: „Ma leian, et LGBT inimestel peaksid olema võrdsed õigused paiksooliste heterotega“. T-testi tulemused näitasid olulist erinevust kahe rühma vahel ($p < 0,001$). LGBT-tuttavaid omavad vastajad nõustusid selle väitega oluliselt rohkem ($m = 4,42$; $SD = 0,77$), võrreldes nendega, kellel puudus isiklik kokkupuude LGBT kogukonnaga ($m = 3,83$; $SD = 1,04$). Erinevus keskmistes näitab, et LGBT-tuttavate olemasolu on seotud selgemalt toetavama hoiakuga LGBT inimeste võrdsete õiguste suhtes.

Järgmine statistiliselt olulise erinevusena ilmnis seos väitega: „Ma leian, et LGBT inimesed peaksid saama õiguse lapsendada“. T-testi tulemused näitasid tugevat statistilist erinevust rühmade vahel ($p < 0,001$). LGBT tuttavaid omavad vastajad toetasid lapsendamise õigust oluliselt rohkem ($m = 4,36$; $SD = 0,88$) kui need, kellel puudus isiklik kokkupuude LGBT kogukonnaga ($m = 3,51$; $SD = 1,31$). Erinevuste suurus keskmistes näitab, et LGBT tuttavate olemasolu on seotud oluliselt toetavama suhtumisega LGBT inimeste vanemlusõigustesse.

Samuti ilmnis statistiliselt oluline erinevus väite puhul: „Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on lesbi, gei või biseksuaalne“. T-testi tulemused näitasid usaldusväärset erinevust kahe rühma vahel ($p = 0,006$), viidates sellele, et hoiakud sõltusid isiklikust kokkupuutest LGBT kogukonnaga. Need vastajad, kellel oli LGBT-tuttavaid, nõustusid väitega tugevamalt ($m = 4,63$; $SD = 0,77$), võrreldes vastajatega, kellel puudus isiklik kontakt LGBT-inimestega ($m = 4,21$; $SD = 0,95$).

Sarnane statistiliselt oluline erinevus ilmnis veel väite puhul: „Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on transsooline“. T-testi tulemused näitasid erinevust kahe rühma vahel ($p = 0,032$). Vastajad, kellel oli LGBT tuttavaid, nõustusid selle väitega tugevamalt ($m = 4,44$; $SD = 0,87$) kui need, kellel puudus isiklik kokkupuude LGBT kogukonnaga ($m = 4,08$; $SD = 1,02$). Kuigi kahe viimase väite puhul oli mõlemas rühmas

üldine suhtumine toetav, oli LGBT tuttavate olemasolu seotud selgemalt positiivsema suhtumisega.

Viimane statistiliselt oluline erinevus hoiakutes ilmnes väite puhul: „Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel peab olema teadlikkus LGBT kogukonnast ja nendega seotud diskrimineerimisest“. T-testi tulemus osutus statistiliselt oluliseks ($p = 0,020$), viidates sellele, et rühmade vahel esines usaldusväärne erinevus. LGBT tuttavaid omanud vastajad olid selle väitega rohkem nõus ($m = 4,43$; $SD = 0,70$) võrreldes nendega, kellel puudus isiklik kokkupuude LGBT-inimestega ($m = 4,08$; $SD = 0,96$). Tulemused viitavad, et isiklik kontakt LGBT-inimestega on seotud kõrgema teadlikkuse ootusega sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate suhtes LGBT-kogukonna teemadel.

Käesolevas töös kasutati lisaks veel korrelatsioonanalüüsi, et uurida, kas ning millisel määral tööalane kokkupuude LGBT-kogukonnaga, osalemine temaatilistel koolitustel ning erialane ettevalmistus mõjutavad vastajate hoiakuid ja teadlikkust LGBT-teemade suhtes. Enim leitud statistiliselt olulisi erinevusi erialase ettevalmistuse ning teadlikkuse ja hoiakute vahel. Vastajate enda hinnang oma erialasele ettevalmistusele LGBT kogukonnaga tööks oli positiivses seoses teadmisega, mis vahe on sool ja soolisel identiteedil ($r = 0,253$; $p = 0,002$). See tähendab, et paremini ettevalmistunud vastajad hindavad ka oma teadlikkust soolise mitmekesisuse teemadel kõrgemaks. Mida parem oli vastaja hinnang oma ettevalmistusele LGBT-teemadel, seda enam toetati ka LGBT inimeste võrdseid õigusi heteroseksuaalsete inimestega ($r = 0,264$; $p = 0,002$) ning LGBT kogukonna liikmete õigust lapsendada ($r = 0,379$, $p = < 0,001$). Enda ettevalmistusele parema hinnangu andnud inimesed olid ka rohkem nõus väitega, et nende arvamus inimesest ei muutuks kui ta osutuks geiks, lesbiks, biseksuaalseks ($r = 0,289$, $p = < 0,001$) või transsooliseks ($r = 0,334$, $p = < 0,001$). Sarnane seos oli ka nõustumisel väitega, et sotsiaalvaldkonna töötajad peavad olema teadlikud LGBT kogukonnast ning nende diskrimineerimisest ($r = 0,463$, $p = < 0,001$). Oma ettevalmistust tugevamaks hinnanud vastajad ei nõustunud väitega, et sooline üleminek oleks võimatu ($r = -0,286$, $p = < 0,001$).

Mida sagedamini vastajad tööalaselt LGBT-kogukonnaga kokku puutusid, seda vähem nad nõustusid väitega, et soolist ebakõla kogev inimene on vaimselt haige ($r = -0,212$; p

= 0,010). Suurem tööalane kokkupuude LGBT-inimestega seondus väiksema tõenäosusega automaatselt eeldada, et uus inimene on hetero ($r = -0,214$; $p = 0,012$) ning väiksema nõustumisega väitega, et sooline üleminek on võimatu ($r = -0,243$, $p = 0,008$). LGBT kogukonnaga rohkem tööalaselt kokku puutuvad spetsialistid vastasid suurema tõenäosusega, et nad ei muudaks oma arvamust inimesest, kes osutub geiks, lesbiks või biseksuaalseks ($r = 0,208$, $p = 0,008$) ning nõustusid, et sotsiaalvaldkonna töötaja peab omama teadlikkust LGBT kogukonnast ($r = 0,279$, $p = < 0,001$).

Vastajad, kes osalesid rohkem LGBT alastel koolitustel eeldasid samuti vähem, et inimene on heteroseksuaalne ($r = -0,270$, $p = 0,001$) ning ei nõustunud, et sooline üleminek oleks võimatu ($r = -0,261$, $p = 0,002$). Samuti olid koolitustel osalenud inimesed positiivsema meelestatusega LGBT kogukonna lapsendamisõiguse suhtes ($r = 0,198$, $p = 0,015$) ning seisukohal, et sotsiaalvaldkonna töötajad peavad omama teadlikkust LGBT kogukonnast ning nende diskrimineerimisest ($r = 0,384$, $p = < 0,001$). Lisaks ei muutnud koolitustel osalejad oma arvamust inimesest, kes osutub geiks, lesbiks või biseksuaalseks ($r = 0,212$, $p = 0,007$) ega inimesest, kes osutub transsooliseks ($r = 0,224$, $p = 0,004$). Testide tulemused on detailsemalt välja toodud lisas 2.

Kokkuvõttes viitavad nii korrelatsioonianalüüsid kui ka varasemad analüüsid sellele, et kontakt, teadlikkus ja ettevalmistus on võtmetegurid, mis mõjutavad hoiakuid ja suhtumist LGBT-inimestesse.

2.2.4. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate vajadused LGBT kogukonnaga töötamiseks

Küsitluse viimases plokis said vastajad väljendada oma vajadusi LGBT kogukonnaga töötamisel. Esmalt uuriti vastajatelt, kas antud küsimustikus käsitletud teemad olid nende töövaldkonna seisukohalt asjakohased. Enamus vastajatest leidis, et küsimustiku teemad oli vähemal või suuremal määral siiski asjakohased. 31% leidis, et teemad olid mõnevõrra asjakohased, 38% hindas teemasid pigem asjakohaseks ning 18% leidis, et teemad olid väga asjakohased. Vaid üks inimene leidis, et küsimustiku teemad ei olnud üldse asjakohased ning 6% leidsid, et teemad pigem ei olnud asjakohased. Vastajad, kes leidsid, et küsimustik ei olnud üldse asjakohane või pigem ei olnud seda, said võimaluse oma

arvamust ka põhjendada. Seda võimalust kasutas seitse vastajat. Neli vastajat tõid põhjenduseks, et nad ei ole oma sotsiaalvaldkonnas tööl veedetud aja jooksul LGBT inimestega kokku puutunud või nende omavalitsus on väga väike ning LGBT ei ole teema, millega nad tööalaselt kokku puutuksid. Kaks inimest leidsid, et nad kohtlevad kõiki võrdselt ning seega ei ole LGBT teemasse vaja süveneda. Üks vastaja põhjendas oma arvamust sellega, et viimasel ajal tehakse liiga palju homopropagandat ning lapsi traumeeritakse selle teemaga ning LGBT temaatikale ei peaks tähelepanu juhtima, vaid kõiki tuleb kohelda kui inimesi.

Ankeedis said vastajad avaldada arvamust, milliseid teadmisi või oskuseid nad enda hinnangul juurde vajaksid, et LGBT kogukonnaga efektiivselt töötada. Oma arvamust oli valmis jagama 80 vastajat. Kõige ülekaalukam vastusevariant oli seotud koolituste vajadusega. 37 vastanut arvas, et nad vajaksid LGBT kogukonna teemalisi koolitusi. Välja toodi vajadus nii lihtsa baaskoolituse järgi kui ka soov kuulda LGBT kogemuslugusid ning vajadus mõista paremini LGBT kogukonnaga seotud seadusandlust. Vastajad ei avanud soovitud koolituste sisu kuid välja toodi soov mõista, milliste probleemidega LGBT kogukond ühiskonnas silmitsi seisab ning soov tunda põhimõisteid, mis antud kogukonnaga seonduvad. Samuti mainiti vajadust tõsta oma teadlikkust ning mõista LGBT kogukonda paremini. Üks vastaja kirjutas:

Tegelikult ei avata LGBT kogukonna teemat piisavalt. Peab ise vajadusel infot otsima. Oleks tore, kui keegi looks mõne koolituse või kursuse, mis tutvustaks LGBT kogukonna probleeme. Kõvasti räägitakse ainult diskrimineerimisest, aga kõik muu? Igapäeva elu? Vaimne seisund? Vanemus? Oletan, et mujal Euroopas on see teema rohkem käsitletud, kui meil. Lastekaitse spetsialistina tunnen puudust teadmistest.

Seadusandluses sooviti juurde teada neljal juhul soolise üleminekuga seotud seaduseid ning soolise ülemineku protsessi ülevaadet üleüldiselt ja kuidas klienti sellel teekonnal toetada. Üks vastaja tõi välja järgneva: „Saada rohkem praktilisi teadmisi ja kogemusi inimestelt, kes kogukonda kuuluvad, kes on nt soovahetuse läbi teinud ja kes kogemusnõustamist teevad“. Neljal juhul sooviti juurde saada infot samasooliste või transsooliste vanemate lapsendamise õiguste ning toetuste kohta.

Kümme vastajat avaldasid soovi flaierite ning infovoldikute järgi, mida saaks jagada peredele, kus kasvavad LGBT lapsed ja noored. Ühe vastanud arvamus oli järgmine: „Vajadus oleks infomaterjali järgi, mida ma saaksin jagada peredele, keda ma külastan ja kus kasvab LGBT laps. Et ka pered saaksid teemaga tutvuda, näha kust saab lisainfot.“ Kaheksa vastanut ei vajanud mingit lisakoolitust või infot, kuna hindasid oma teadmisi põhjalikuks. Neli inimest tõi välja ka koostöö Eesti LGBT Ühinguga või mainisid, et kasutavad ühingu poolt välja antud infomaterjale oma töös. 16 inimest leidsid, et selle teemaga ei ole vaja üldse tegeleda või kliendi seksuaalne orientatsioon/soolide identiteet ei mõjuta seda, mis teenuseid kliendile pakutakse. Ülejäänud vastajad ei osanud midagi konkreetset välja tuua, kuid nende vastuse hulgas mainiti, et ollakse siiski avatud uue info vastuvõtmisele.

Üks vastaja oli jaganud ka konkreetset juhtumit, kus ta tundis, et tema teadmistest ei piisanud kliendiga tegelemiseks:

Tuli vastuvõttu üks inimene, kelle ID-kaardil oli mehe nimi, aga riietus ja vist isegi see kuidas ta end kutsus, väljendas naiseks olemist. Tal oli sõber kaasas, kes kutsus teda teise nimega. Igal juhul ei teadnud ma, kuidas oleks teda viisakam kutsuda, sest päringud ja muu info tuleb teha ID kaardi järgi.

Lisaks tõid kolm vastanud välja mure, et nad ei saa olla kindlad, kas teised LGBT lapsega kokkupuutuvad asutused ja töötajad on tolerantsed. Kaks neis vastajatest tõi välja probleemid kooli personaliga. Üks vastanutest soovis, et ka koolides viidaks läbi LGBT teemalisi koolitusi ning teine vastaja soovis, et läbi viidaks uuring koolide personali suhtumise kohta LGBT noortesse.

Seitse vastajat olid seisukohal, et nad ei pea omama LGBT kogukonnaga töötamiseks mingeid erilisi teadmiseid, kuna tegu on tavaliste inimestega, kes ei erine teistest teenuse kasutajatest. Üks vastaja tõi eraldi välja, et tema ei pakuks LGBT inimesele teistmoodi teenuseid või abi, seega ei ole ka orientatsiooni teadmine vajalik.

Viimase küsimusena said osalejad lisada veel mõtteid, mis neil seoses ankeedi täitmisega tekkisid. Kokku täitis selle küsimuse ära 26 inimest, kellest enamus olid positiivselt meelestatud. Mainiti, et küsitlus pani neid LGBT teemale mõtlema ning loodeti, et

ühiskond muutub tolerantsemaks ning spetsialistid teadlikumaks. Mainiti, et viimaste aastate jooksul on teadaolevalt toimunud üks LGBT teemaline koolitus Sotsiaalkindlustusameti poolt. Vastaja kommenteeris järgmiselt: „Minu 6+ aastase sotsiaaltöötaja karjääri jooksul on SKA koolitanud 1 korra antud teemal ja kuuldavasti oli selle koolituse korraldamine intriige küttev, mis on väga kurb.“ Üks vastaja andis teada, et tema kontori uksele ning arvutikotil on LGBT temaatikaga kleebis. Kaks vastajat leidsid, et LGBT „reklaamib“ end liialt ning seda temaatikat surutakse teistele inimestele peale, mis tekitab neis negatiivseid emotsioone. Ühe vastaja arvamus oli, et teaduslikult on tõestatud, et naine ja mees on paremad vanemad, kuna vajalik on nais- ja meesenergia ning üks vastaja leidis, et LGBT näol on tegu Jumala sooviga inimkonda välja suretada.

Kokkuvõttena järeldeb autor saadud vastustest, et sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad soovivad LGBT teemalisi koolitusi, et olla selle kogukonna vajaduste ning probleemidega paremini kursis ning on igati avatud uutele teadmistele. Samuti soovitakse suurendada oma teadlikkust LGBT kogukonda puudutavate seaduste osas.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Kuigi rohkem kui pooltel vastanutest oli vähemalt mõningane tööalane kokkupuude LGBT kogukonnaga, näitavad tulemused, et enamik neist kokkupuudetest on juhuslikud ja harvad. Lastekaitse kokkupuuted LGBT kogukonnaga olid mõnevõrra tihedamad kui sotsiaaltöötajatel, mis võib näidata, et ka Eestis satuvad paljud LGBT alaealised asendushooldusele (Wilson & Kastanis, 2015, lk 15; Kaasbøll *et al.*, 2022, lk 358) või identifitseerivad nooremad põlvkonnad end suuremal määral LGBT kogukonnaga (Public Religion Research Institute, 2024, lk 10). Siiski võib arvata, et sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate kokkupuude LGBT inimestega on Eestis pigem piiratud, mis võib omakorda mõjutada teadlikkust ja valmisolekut teemaga professionaalselt tegeleda. Koolitustel osalemine on sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate seas madal ja nende enese hinnang oma tööalasele ettevalmistus sageli ebapiisav. Need leiud ja vastajate endi tagasiside teemaga seotud vajaduste osas näitab, et LGBT temaatika ei ole siiani olnud sotsiaalvaldkonna spetsialistide koolitusprogrammides esindatud ning see võib põhjustada teadmatust või ebakindlust LGBT teemadel. See omakorda takistab

sotsiaaltöötajatel LGBT kogukonna süsteemsele diskrimineerimisele vastu seista ning sotsiaalsel õiglust edendamast. (International Federation of Social Workers, 2014)

Teadlikkuse taset LGBT kogukonna teemades võib sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate seas pidada keskmiseks. Kuigi 88% vastanutest teadsid enda hinnangul, mis vahe on sool ja soolisel identiteedil, ei olnud enamuse teadlikud LGBT noorte kõrgemast enesetapuriskist (Schultz *et al.*, 2022, lk e82; Jadva *et al.*, 2023, lk 102) või LGBT kogukonna üldisest madalamast heaolust ning oma eluga rahulolust ühiskonnas (Kardasz *et al.*, 2023, lk 1; Bartram, 2023, lk 20; Mann *et al.*, 2019, lk 133) ning sellest tulenevatest toimetulekuraskustest (DeFilippis, 2016, lk 143–144; Kia *et al.*, 2020, lk 45–47). „Jõuka gei“ müüdi kohta ei saa teha järeldusi, sest sellele väitele ei osanud või ei soovinud vastata üle veerandi ankeedi täitjatest. Valdav enamuse vastajatest küll ei nõustunud selle väitega, kuid võib väita, et teatud määral see müüt siiski püsib, mis võib viia LGBT inimeste abivajaduse alahindamiseni (Bettinsoli *et al.*, 2022, lk 1; Kia *et al.*, 2021, lk 593). Kuigi erinevad uuringud näitavad, et LGBT inimeste heaolu on keskmiselt madalam kui heteroseksuaalsetel inimestel, kalduvad pika staažiga sotsiaalvaldkonna töötajad sellega mitte nõustuma. Üheks võimalikuks seletuseks võib olla, et pikaajalised spetsialistid on oma praktikas kohanud pigem hästi toimetulevaid LGBT inimesi, mis võib moonutada üldist pilti või on LGBT kogukonna toimetulek Eestis võrreldes rahvusvaheliste uuringutega erinev. See on ka teema, mida võiks edaspidi sügavamalt uurida.

Üldised hoiakud LGBT kogukonna suhtes on positiivsed – enamuse vastajatest toetab LGBT kogukonna vanemlikke õiguseid ning õigust peret luua ning lapsendada. Kuid vastusest võib näha teatud ebakindlust transsooliste inimeste aktsepteerimisel. Eraldi tähelepanu väärib ka soolise ülemineku võimalikkust puudutav väide, millele 27% vastanutest ei osanud või ei soovinud vastata. Seda võib tõlgendada kui viidet ebakindlusele või puudulikule informeeritusele, kuna tänapäevane meditsiini- ja sotsiaalteadus käsitleb soolist üleminekut kui realselt võimalikku protsessi, mis võib hõlmata nii sotsiaalse kui meditsiinilise ülemineku etappe (Dhejne *et al.*, 2016, lk 44; Verbeek *et al.*, 2020, lk 220). Lisaks paistis silma, et 59% vastanutest nõustus väitega, et seksuaalne orientatsioon on inimese enda valik, mis on teaduslikult ebatäpne (van Driel,

2020, lk 15) ning viitab sellele, et osa töötajaid ei pruugi veel mõista seksuaalse orientatsiooni bioloogilist ja psühholoogilist kujunemist.

Olulised erinevused hoiakutes ja teadlikkuses ilmsid sõltuvalt isiklikust kokkupuutest LGBT kogukonnaga, erialasest ettevalmistusest, koolitustest osalemisest ning tööstaažist ning vanusest. Paremini ettevalmistunud, LGBT teemalistel koolitustel osalenud ja tööalaselt LGBT kogukonnaga rohkem kokkupuutuvad spetsialistid omavad oluliselt toetavamaid ja teadlikumaid hoiakuid LGBT kogukonna suhtes. LGBT tuttavaid omavad vastajad toetasid LGBT kogukonna õiguseid ning olid oluliselt vähem nõus LGBT-vastaste või stereotüüpseid hoiakuid kajastavate väidetega. Nad olid ka rohkem seisukohal, et sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad peaksid olema teadlikud LGBT teemadest ja diskrimineerimisest. Tulemused on kooskõlas varasemate uuringutega. Sepper jt (2023, lk 4) ning Lewis jt (2017, lk 861–862) leidsid, et isiklike kokkupuuteid LGBT kogukonnaga omavad inimesed on üldiselt positiivsemate hoiakutega selle kogukonna osas. Samuti omavad parema LGBT kogukonna temaatika ettevalmistusega sotsiaaltöötajad suuremat professionaalset enesekindlust ja pädevust selle kogukonnaga töötamiseks (McCarty-Caplan, 2022, lk 525).

Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate endi sisend tööalasteks vajadusteks LGBT kogukonnaga töötamisel andis hea ülevaate nende endi vajadustest. Küsimustikus puudutatud teemasid peeti valdavalt tööalaselt asjakohaseks, ning vastajate hinnangute põhjal ilmneb oluline vajadus sisuliste koolituste järele. Eriti ilmses see lastekaitsetöötajate seas, kelle töö olemus seob neid sageli perede ja noortega, sh ka LGBT noortega. Vastanute seas domineeris selge soov täiendavate teadmiste järele – eriti praktiliste koolituste, kogemuslugude ja seadusandluse teemadel. Korduvalt mainiti vajadust mõista soolise ülemineku protsessi, õiguslaseid aspekte seoses transsooliste või samasooliste vanemate ja lastega, ning soovi saada infomaterjale peredele, kus kasvavad LGBT noored. Eraldi tähelepanu väärrib asjaolu, et mõned vastajad tõid välja reaalseid juhtumeid, kus nende teadmised ei olnud kliendiga töötamiseks piisavad. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad olid avatud uutele teadmistele ning väljendasid soovi olla paremini ette valmistatud LGBT kogukonnaga töötamiseks. See on kooskõlas sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate kohustusega end tööalaselt pidevalt edasi arendada, et omada oma töös vajalikke oskusi ja pädevusi

(International Association of Schools of Social Work, 2018, lk 3). Oli ka LGBT temaatikat propagandaks pidavaid vastajaid, kelle meelsusest võis välja lugeda pigem negatiivseid hoiakuid. Kuigi neid vastajaid oli vähe, osutavad nad asjaolule, et ühiskondlikud eelarvamused ja polariseeritus võivad siiski mõjutada ka professionaale. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad peavad kriitilisest teooriast lähtudes seadma ühiskonna toimimise kahtluse alla, suhtudes selles paika pandud normidesse, nagu heteronormatiivsusesse, kriitiliselt (Webb, 2019, lk XXXII). Lecompte jt (2021, lk 215–217) rõhutasid, et lisaks teadlikkusele ja positiivsetele hoiakutele on töös LGBT kogukonnaga oluline ka mitte ignoreerida teenuse kasutaja seksuaalset orientatsiooni. Vastajate hoiakutest paistis hoiakutest silma, et enamus vastajaid ei pidanud inimese seksuaalset orientatsiooni oluliseks ning avatud vastustes väideti, et seksuaalne orientatsioon ei mõjutaks teenuseid või abi, mida töötaja teenuse kasutajale pakub. Siiski tuleb LGBT kogukonnaga töötamisel arvesse võtta selle grupi omadusi, mis erinevad heteroseksuaalsete inimeste kogemustest ning vajadustest (Bhandal & Horwood, 2021, lk 25–29; Côté & Blais, 2019, lk 442).

Töö üheks teoreetiliseks lähtekohaks on kriitiline teooria, mille kohaselt on sotsiaalsed probleemid tihedalt seotud ühiskonna struktuuridega, kus võimul olevad grupid kehtestavad normatiivseid väärtusi – näiteks heteronormatiivsust – mis marginaliseerivad LGBT kogukonda. Uuringu tulemused kinnitavad, et ka sotsiaaltöö süsteem ei ole nendest ühiskondlikest eeldustest vaba: LGBT teemasid käsitletakse sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate ettevalmistuses ning koolitamisel ebapiisavalt. Seega, kriitilisest teooriast lähtudes võib öelda, et kuigi sotsiaaltöötajad ise võivad end pidada neutraalseteks ja kõiki võrdselt kohtlevaks, kannab nende vähene teadlikkus ja erialane ettevalmistus edasi süsteemset ebavõrdsust. Hunt jt (2019, lk 10–11) leidsid, et töötajad, kes pidasid end kõiki võrdselt kohtlevaks, ei pidanud vajalikuks LGBT koolitusi ega näinud oma hoiakutes probleeme. See omakorda taastoodab LGBT kogukonna nähtamatust ja diskrimineerimist, mis põhjustab vähemusstressi (DeFilippis, 2016, lk 143–144; Kia *et al.*, 2020, lk 45–47). Kui sotsiaaltöötajad ei tunnista seda nähtust ega tunne selle ilminguid, ei suuda nad pakkuda LGBT teenuse kasutajale asjakohast tuge. Siin paistab lõhe sotsiaaltöö eetiliste põhimõtete ja tegeliku valmisoleku vahel.

Töö autori ettepanek Eesti Sotsiaaltöötajate Assotsiatsioonile täiendkoolitusteks LGBT kogukonnaga töötamiseks on järgnev:

- LGBT baaskoolituse loomine sotsiaalvaldkonna töötajatele. Tulemused näitasid, et üle poole vastanutest ei olnud kunagi osalenud LGBT-teemalisel koolitusel ning ainult väike osa hindas oma ettevalmistust põhjalikuks. Spetsialistid väljendasid vajadust praktiliste ja arusaadavate baastadmiste järele LGBT kogukonna osas, mis aitaks tõsta nende teadlikkust ning mõista LGBT inimeste probleeme ühiskonnas.
- Valdkonnaspetsiifiliste koolitusmoodulite pakkumine lastekaitse ja sotsiaaltöö lõikes. Lastekaitsetöötajad puutuvad LGBT klientidega oluliselt rohkem kokku kui sotsiaaltöötajad, mistõttu vajavad nad eraldi lähenemist (nt noortega töötamine, peretöö, turvaline keskkond).
- Juhendmaterjalid igapäevatööks. Vastajad soovisid näiteid, tööriistu, voldikuid ja juhendmaterjale, mida jagada ka peredele või kasutada otsetöös LGBT klientidega.

Kokkuvõttes on autor täitnud töö eesmärgi ning leidnud vastused uurimisküsimustele. Esimene uurimisküsimus otsis vastust sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate tööalastele kokkupuudetele LGBT kogukonnaga. Selgus, et rohkem kui pooled sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad omavad tööalast kokkupuudet LGBT kogukonna teenuse kasutajatega kuid kokkupuuted on pigem juhuslikud ja harvad. Töö teine küsimus uuris, milliseid teadmisi vajavad sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad LGBT kogukonnaga töötamiseks juurde. Spetsialistide endi sõnul vajavad nad enim juurde teadmisi ning koolitusi LGBT kogukonna teemadel, et tõsta oma teadlikkust ning mõista probleeme, millega antud kogukond ühiskonnas silmitsi seisab. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate hoiakud LGBT kogukonna suhtes on küll positiivsed, kuid teadlikkus on pigem madal, mida spetsialistid ka ilmselt ise tunnetavad, soovides end antud teemal täiendada. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate roll LGBT kogukonna toetamisel on tähtis, kuid hetkel jääb selleks vajalik valmisolek pigem nõrgaks. Kuigi hoiakud on valdavalt toetavad, ei piisa sellest tõhusaks abistamiseks. Vajalik on süsteemne ja järjepidev töö teadlikkuse tõstmisel, hoiakute kujundamisel ja professionaalsete oskuste arendamisel. Alles siis saab sotsiaaltöö tegelikult täita oma lubadust seista kõigi inimeste õiguste ja heaolu eest, sõltumata nende seksuaalsest orientatsioonist või soolisest identiteedist.

KOKKUVÕTE

LGBT kogukond on muutunud ühiskonnas nähtavamaks ning sellega kaasneb ühiskondlik ja poliitiline arutelu antud kogukonna mõistmise ning nende õiguste teemal. LGBT kogukond kogeb ühiskonnas eelarvamusi ja diskrimineerimist, mis mõjutavad nende elu kvaliteeti ning vaimset tervist negatiivselt. LGBT kogukonnal on raskuseid tervishoiuteenuste kättesaadavusega ning nad leiavad end suurema tõenäosusega toimetulekuraskustest. Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate ülesanne on oma töös suurendada inimeste heaolu ja edendada sotsiaalset õiglust, seega on oluline, et neil oleks kõrge teadlikkus ning positiivsed hoiakud marginaliseeritud gruppide osas, et neid tõhusalt aidata. Selleks vajavad sotsiaal- ja lastekaitsetöötajad ka kultuurilist pädevust, et mõista LGBT kogukonna eripärasid ning nende identiteedi interseksionaalsust ning luua selle kogukonna teenuse kasutajatega usalduslikud ning edasiviivad suhted.

Uurimismeetodina kasutati kvantitatiivset uurimisviisi. Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust, mis koosnes viiest plokist ning sisaldas nii sotsiaaldemograafilisi küsimusi kui ka väiteid LGBT teemal teadlikkuse ja hoiakute hindamiseks. Küsimustikule vastasid 164 Eesti kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajat. Andmeid analüüsiti kirjeldava statistika, t-testide, ANOVA testide ja korrelatsioonianalüüsi abil

Tulemused näitasid, et kuigi enam kui pooled vastanutest on tööalaselt LGBT inimestega kokku puutunud, on need kokkupuuted pigem harvad. Ligikaudu pooled vastanutest ei ole osalenud ühelgi LGBT teemalisel koolitusel ning vähesed hindasid oma erialast ettevalmistust LGBT kogukonnaga töötamiseks põhjalikuks. Valdav enamus sotsiaal- ja lastekaitsetöötajaid hindasid oma erialast ettevalmistust pigem üldiseks, nõrgaks või puudulikuks. Teadlikkuse osas ilmnis, et suur osa vastajatest ei tundnud end kindlalt, vastates LGBT kogukonna heaolu, vaimse tervise või ühiskondliku olukorra

puudutavatele väidetele, mis viitab teema tundlikkusele või teadmiste puudulikkusele. Hoiakud seevastu olid üldjoontes toetavad ning vastanud näitasid üles soovi end LGBT kogukonna teemadel erialaselt täiendada. Statistilised analüüsid näitasid, et LGBT teemadega seotud teadlikkust ja hoiakuid mõjutasid oluliselt vastaja tööalane ettevalmistus ning koolitustel osalemine ja isiklik kokkupuude LGBT inimestega. Suur osa vastajatest tõi esile vajaduse koolituste järele, eeskätt sooviti baasteadmisi, seadusandluse paremat tundmist ja kogemuslugusid kuulda. Samuti mainiti vajadust infomaterjalide järgi.

Kokkuvõttes on sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate hoiakud paljuski toetavad, kuid teadlikkuses esineb olulisi puudujääke. Seetõttu on vajalik tugevdada LGBT teemade käsitlemist sotsiaaltöötajate hariduses ja täiendkoolitustes. Et sotsiaaltöötajad saaksid pakkuda pädevat ja lugupidavat tuge LGBT kogukonna liikmetele, on oluline pakkuda neile regulaarseid ja kvaliteetseid koolitusvõimalusi, et vähendada teadmatuset ja vähestest kontaktidest tulenevaid eelarvamusi.

Järeldustena soovitati sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele pakkuda täiendkoolitusi LGBT kogukonna teemadel. Lõputöö tulemused on olulised kohalikele omavalitustele sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele, et paremini mõista LGBT kogukonda ning nende vajadusi ning miks nende erisuste teadmine ning mõistmine on nende töös oluline. Edasiarenduse võimalusena näeb töö autor vajadust uurida LGBT kogukonna toimetulekut ning üldist heaolu Eestis läbi selle kogukonna enda liikmete silmade.

VIIDATUD ALLIKAD

- Argüello, T. M. (2021). Heteronormativity and social work. The What That Dare Not Speak Its Name. In S. J. Dodd (Ed.), *The Routledge International Handbook of Social Work and Sexualities*. Routledge.
- Arumetsa, S., & Padar, E. (2024). *Minu tervis, minu õigused. Taskuteatmik LGBTQI+ inimestele*. Poliitikauuringute Mõttekoda Praxis. https://www.praxis.ee/uploads/2022/08/Minu-tervis-minu-oigused_taskuteatmik-LGBTQI-inimestele.pdf
- Atewologun, D. (2018, August 28). Intersectionality Theory and practice. In D. D. Bergh (Ed.), *Oxford Research Encyclopedia of Business and Management*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190224851.013.48>
- Askarzai, W., & Unhelkar, B. (2017). Research Methodologies: An Extensive Overview. *International Journal of Scientific and Research Management*, 6(4), 21–42. <https://ijsrm.humanjournals.com/research-methodologies-an-extensive-overview/>
- Badgett, M. V. L., Carpenter, C. S., Lee, M. J., & Sansone, D. (2025). A review of the effects of legal access to same-sex marriage. *Journal of Policy Analysis and Management*, 44(1), 266–294. <https://doi.org/10.1002/pam.22587>
- Bartram, D. (2023). Sexual orientation and life satisfaction. *Journal of Sociology*, 59(1), 20–35. <https://doi.org/10.1177/14407833211017672>
- Bayrakdar, S., & King, A. (2023). LGBT discrimination, harassment and violence in Germany, Portugal and the UK: A quantitative comparative approach. *Current Sociology*, 71(1), 152–172. <https://doi.org/10.1177/00113921211039271>
- Bettinsoli, M. L., Napier, J. L., & Carnaghi, A. (2022). The “gay agenda:” How the myth of gay affluence impedes the progress toward equality. *European Journal of Social Psychology*, 52(2), 233–248. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2762>

- Bhandal, I., & Horwood, M. (2021). *The LGBTQ+ youth homelessness report*. AKT. <https://www.akt.org.uk/wp-content/uploads/2023/07/akt-the-lgbtqyouthhomelessnessreport2021.pdf>
- Bishara, A. J., & Hittner, J. B. (2017). Confidence intervals for correlations when data are not normal. *Behavior Research Methods*, 49(1), 294–309. <https://doi.org/10.3758/s13428-016-0702-8>
- Bishop, J., Crisp, D. A., & Scholz, B. (2021). A systematic review to determine how service provider practises impact effective service provision to lesbian, gay and bisexual consumers in a mental health setting. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 29(3), 874–894. <https://doi.org/10.1002/cpp.2699>
- Braganza, M. E., & Hodge, D. R. (2024). LGBTQ+ People’s Perceptions of Interactions with Outgroup Members: Implications for Social Work Education and Practice. *Social Work Research*, 48(2), 89–102. <https://doi.org/10.1093/swr/svae008>
- Brown, L. K., & Veinot, T. C. (2021). Discrimination in healthcare and LGBTQ+ information and care-seeking behaviors. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 58(1), 405–409. <https://doi.org/10.1002/pr2.468>
- Bränström, R., & Pachankis, J. E. (2023). Structural Stigma and 7 Year Improvement in Life Satisfaction among Diverse Groups of Sexual Minority Individuals: A Repeated Cross-Sectional Study across 28 Countries. *Social Problems*, 1–15. Advance online publication. <https://doi.org/10.1093/socpro/spad029>
- Carone, N., Baiocco, R., Lingiardi, V., & Kerns, K. (2019). Child attachment security in gay father surrogacy families: Parents as safe havens and secure bases during middle childhood. *Attachment & Human Development*, 22(3), 269–289. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1588906>
- Clark, T., Foster, L., Bryman, A., & Sloan, L. (2021). *Bryman’s social research methods*. Oxford University Press.
- Côté, P., & Blais, M. (2019). Between resignation, resistance and recognition: A qualitative analysis of LGBTQ+ youth profiles of homelessness agencies utilization. *Children and Youth Services Review*, 100, 437–443. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.03.024>

- Craig, S. L., Iacono, G., Pacey, M. S., Dentato, M. P., & Boyle, K. E. H. (2017). Intersecting sexual, gender, and professional identities among social work students: The importance of Identity Integration. *Journal of Social Work Education, 53*(3), 466–479. <https://doi.org/10.1080/10437797.2016.1272516>
- Curtis, D. (2024). Welch's t test is more sensitive to real world violations of distributional assumptions than student's t test but logistic regression is more robust than either. *Statistical Papers, 65*(6), 3981–3989. <https://doi.org/10.1007/s00362-024-01531-7>
- DeFilippis, J. N. (2016). “What about the rest of us?” An overview of LGBT poverty issues and a call to action. *Journal of Progressive Human Services, 27*(3), 143–174. <https://doi.org/10.1080/10428232.2016.1198673>
- Dessel, A. B., & Rodenborg, N. (2017). Social Workers and LGBT Policies: Attitude Predictors and Cultural Competence course Outcomes. *Sexuality Research and Social Policy, 14*(1), 17–31. <https://doi.org/10.1007/s13178-016-0231-3>
- Dhejne, C., Van Vlerken, R., Heylens, G., & Arcelus, J. (2016). Mental health and gender dysphoria: A review of the literature. *International Review of Psychiatry, 28*(1), 44–57. <https://doi.org/10.3109/09540261.2015.1115753>
- Diamond, L. M., & Alley, J. (2022). Rethinking minority stress: A social safety perspective on the health effects of stigma in sexually-diverse and gender-diverse populations. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 138*, Article 104720. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2022.104720>
- Dodd, S.J., Shelton, J. (2021). Heteronormativity and social work. Combatting Cisnormativity in Social Work Education, Research, and Practice. SJ Dodd (toim.), *The Routledge International Handbook of Social Work and Sexualities*. Routledge.
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2024). *LGBTIQ Equality at a Crossroads – Progress and Challenges*. Publications Office of the European Union. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-lgbtiq-equality_en.pdf
- Eesti LGBT Ühing. (s. a.) *Sõnastik*. Loetud 25. jaanuar 2025 aadressil <https://www.lgbt.ee/sonastik>
- Eesti Vabariigi põhiseadus. (1992). *Riigi Teataja, 26*, 349; *Riigi Teataja I, 15.05.2015, 2*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/PS>
- Farr, R. H., & Vázquez, C. P. (2020). Stigma Experiences, Mental Health, Perceived Parenting Competence, and Parent–Child Relationships Among Lesbian, Gay, and

- Heterosexual Adoptive Parents in the United States. *Frontiers in Psychology*, *11*, Article 445. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00445>
- Fasullo, K., McIntosh, E., Buchholz, S. W., Ruppert, T., & Ailey, S. (2022). LGBTQ Older Adults in Long-Term Care Settings: An Integrative Review to inform Best Practices. *Clinical Gerontologist*, *45*(5), 1087–1102. <https://doi.org/10.1080/07317115.2021.1947428>
- Flores, A. R., Stotzer, R. L., Meyer, I. H., & Langton, L. L. (2022). Hate crimes against LGBT people: National Crime Victimization Survey, 2017–2019. *PLoS ONE*, *17*(12), Article e0279363. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0279363>
- Formby, E. (2017). *Exploring LGBT spaces and communities: Contrasting Identities, Belongings and Wellbeing*. Routledge
- Fredriksen-Goldsen, K. I., Bryan, A. E. B., Jen, S., Goldsen, J., Kim, H.-J., & Muraco, A. (2017). The Unfolding of LGBT Lives: Key events associated with health and well-being in later life. *The Gerontologist*, *57*(suppl 1), S15–S29. <https://doi.org/10.1093/geront/gnw185>
- Fredriksen-Goldsen, K. I., Romanelli, M., Jung, H. H., & Kim, H. (2024). Health, Economic, and Social Disparities among Lesbian, Gay, Bisexual, and Sexually Diverse Adults: Results from a Population-Based Study. *Behavioral Medicine*, *50*(2), 141–152. <https://doi.org/10.1080/08964289.2022.2153787>
- Frost, D. M., & Meyer, I. H. (2023). Minority stress theory: Application, critique, and continued relevance. *Current Opinion in Psychology*, *51*, Article 101579. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101579>
- Gagatek, W. (2024). *Explaining the Rise of the Radical Right in Europe*. Wilfried Martens Centre for European Studies. <https://www.martenscentre.eu/wp-content/uploads/2024/06/Martens-Centre-Policy-Brief.pdf>
- Godø, T. B., Bjørndal, Å., Fluge, I. M., Johannessen, R., & Lavdas, M. (2025). Personality Traits, Ideology, and Attitudes Toward LGBT People: A scoping review. *Journal of Homosexuality*, *72*(4), 733–752. <https://doi.org/10.1080/00918369.2024.2344015>
- Goldberg, A. E., Frost, R. L., Miranda, L., & Kahn, E. (2019). LGBTQ individuals' experiences with delays and disruptions in the foster and adoption process. *Children*

- and Youth Services Review*, 106, Article 104466.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.104466>
- Greeno, E., Matarese, M., & Weeks, A. (2022). Attitudes, beliefs, and behaviors of child welfare workers toward LGBTQ youth. *Journal of Public Child Welfare*, 16(5), 555–574. <https://doi.org/10.1080/15548732.2021.1940415>
- Hafford-Letchfield, T., Simpson, P., Willis, P. B., & Almack, K. (2017). Developing inclusive residential care for older lesbian, gay, bisexual and trans (LGBT) people: An evaluation of the Care Home Challenge action research project. *Health & Social Care in the Community*, 26(2). <https://doi.org/10.1111/hsc.12521>
- Hsieh, N., & Liu, H. (2021). Social Relationships and loneliness in Late Adulthood: Disparities by sexual orientation. *Journal of Marriage and Family*, 83(1), 57–74. <https://doi.org/10.1111/jomf.12681>
- Hudson, K. D., & Bruce-Miller, V. (2022). Nonclinical best practices for creating LGBTQ-inclusive care environments: A scoping review of gray literature. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 35(2), 218–240. <https://doi.org/10.1080/10538720.2022.2057380>
- Hunt, R., Bates, C., Walker, S., Grierson, J., Redsell, S., & Meads, C. (2019). A Systematic Review of UK Educational and Training Materials Aimed at Health and Social Care Staff about Providing Appropriate Services for LGBT+ People. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(24), Article 4976. <https://doi.org/10.3390/ijerph16244976>
- Hoy-Ellis, C. P. (2023). Minority Stress and Mental Health: A Review of the literature. *Journal of Homosexuality*, 70(5), 806–830. <https://doi.org/10.1080/00918369.2021.2004794>
- ILGA World. (2024). *Laws On Us. A Global Overview of Legal Progress and Backtracking on Sexual Orientation, Gender Identity, Gender Expression, and Sex Characteristics*. https://ilga.org/wp-content/uploads/2024/05/Laws_On_Us_2024.pdf
- Ipsos. (2021). *LGBT+ Pride 2021 global survey report*. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2021-06/LGBT%20Pride%202021%20Global%20Survey%20Report_3.pdf

- International Association of Schools of Social Work. (2018). *Global Social Work Statement of Ethical Principles*. <https://www.iassw-aiets.org/wp-content/uploads/2023/06/Global-Social-Work-Statement-of-Ethical-Principles-IASSW-27-April-2018-01-English.pdf>
- International Federation of Social Workers. (2014). *Global definition of social work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Ivanovic, A. (2023). Career Advancement Barriers Faced by LGBTQ Employees: An Exploration of Discrimination, Bias, and Inclusion in the Workplace. *Reviews of Contemporary Business Analytics*, 6(1), 43–56. <https://researchberg.com/index.php/rcba/article/view/116>
- Jadva, V., Guasp, A., Bradlow, J. H., Bower-Brown, S., & Foley, S. (2023). Predictors of self-harm and suicide in LGBT youth: The role of gender, socio-economic status, bullying and school experience. *Journal of Public Health*, 45(1), 102–108. <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdab383>
- Kaasbøll, J., Pedersen, S. A., & Paulsen, V. (2022). What is known about the LGBTQ perspective in child welfare services: A scoping review. *Child & Family Social Work*, 27(2), 358–369. <https://doi.org/10.1111/cfs.12894>
- Kinney, M. K., Meininger, E. T., & Wiener, S. E. (2021). Transgender and nonbinary youth and access to medical care. In S. K. Kattari, M. K. Kinney, L. Kattari & N. E. Walls (Eds.), *Social Work and Health Care Practice with Transgender and Nonbinary Individuals and Communities: Voices for Equity, Inclusion, and Resilience* (pp. 29–41). Routledge.
- Karakaya, S., & Kutlu, F. Y. (2021). LGBT individuals' opinions about their health care experiences: A qualitative research study. *Journal of Nursing Management*, 29(1), 24–31. <https://doi.org/10.1111/jonm.13199>
- Kardasz, Z., Gerymski, R., & Parker, A. (2023). Anxiety, attachment styles and life satisfaction in the Polish LGBTQ+ community. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(14), Article 6392. <https://doi.org/10.3390/ijerph20146392>
- Kaur, P., Stoltzfus, J., & Yellapu, V. (2018). Descriptive statistics. *International Journal of Academic Medicine*, 4(1), 60–63. https://doi.org/10.4103/ijam.ijam_7_18

- Killermann, S. (2019). *Defining LGBTQ+. A Guide to Gender & Sexuality Terminology*.
<https://www.samkillermann.com/work/defining-lgbtq/>
- Kia, H., Robinson, M., MacKay, J., & Ross, L. E. (2020). Poverty in lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, and two-spirit (LGBTQ2S+) populations in Canada: an intersectional review of the literature. *Journal of Poverty and Social Justice*, 28(1), 21–54. <https://doi.org/10.1332/175982719x15687180682342>
- Kia, H., Robinson, M., MacKay, J., & Ross, L. E. (2021). Poverty in lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, Two-Spirit, and other sexual and Gender Minority (LGBTQ2S+) communities in Canada: Implications for social Work practice. *Research on Social Work Practice*, 31(6), 584–598. <https://doi.org/10.1177/1049731521996814>
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Lasio, D., Lampis, J., Spiga, R., & Serri, F. (2020). Lesbian and Gay Individual Parenting Desires in Heteronormative Contexts. *Europe's Journal of Psychology*, 16(2), 210–228. <https://doi.org/10.5964/ejop.v16i2.1808>
- Lecompte, J., Ducharme, M., Beauchamp, J., & Couture, M. (2021). Inclusive Practices toward LGBT Older Adults in Healthcare and Social Services: A Scoping Review of Quantitative and Qualitative Evidence. *Clinical Gerontologist*, 44(3), 210–221. <https://doi.org/10.1080/07317115.2020.1862946>
- Lewis, D. C., Flores, A. R., Haider-Markel, D. P., Miller, P. R., Tadlock, B. L., & Taylor, J. K. (2017). Degrees of Acceptance: Variation in Public Attitudes toward Segments of the LGBT Community. *Political Research Quarterly*, 70(4), 861–875. <https://doi.org/10.1177/1065912917717352>
- LGBT. (2025, 12. jaanuar). *Sõnaveeb*. Eesti Keele Instituut. <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/LGBT/1/est>
- The National LGB&T Partnership. (2016). *Out Loud: LGBT Voices in Health & Social Care: A Narrative Account of LGBT Needs*. <https://psycle-wordpress.s3.eu-west-2.amazonaws.com/sand/production/2020/12/out-loud-final.pdf>
- Lin, C., & Hwahng, S. J. (2024). Community and social support. In S. J. Hwahng & M. R. Kaufman (Eds.), *Global LGBTQ health: Research, Policy, Practice, and Pathways* (pp. 147–182). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-36204-0_6

- MaCorr Research. (n.d.). *Sample size calculator*. Retrieved May 3, 2025, from <https://www.macorr.com/samplesizecalculator.htm>
- Maji, S., Yadav, N., & Gupta, P. (2023). LGBTQ+ in workplace: a systematic review and reconsideration. *Equality Diversity and Inclusion an International Journal*, *43*(2), 313–360. <https://doi.org/10.1108/edi-02-2022-0049>
- Mann, S., Blackaby, D., & O’Leary, N. (2019). Sexual identity and wellbeing: A distributional analysis. *Economics Letters*, *181*, 133–136. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2019.04.023>
- Mattocks, N. O. (2018). Social Action among Social Work Practitioners: Examining the Micro–Macro Divide. *Social Work*, *63*(1), 7–16. <https://doi.org/10.1093/sw/swx057>
- Mauvais-Jarvis, F., Merz, N. B., Barnes, P. J., Brinton, R. D., Carrero, J., DeMeo, D. L., De Vries, G. J., Epperson, C. N., Govindan, R., Klein, S. L., Lonardo, A., Maki, P. M., McCullough, L. D., Regitz-Zagrosek, V., Regensteiner, J. G., Rubin, J. B., Sandberg, K., & Suzuki, A. (2020). Sex and gender: modifiers of health, disease, and medicine. *The Lancet*, *396*(10250), 565–582. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(20\)31561-0](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(20)31561-0)
- McCarty-Caplan, D. (2022). Transgender-Competence in Social Work Education: The relationship of school contexts to student affirmation of gender expansive people. *Journal of Homosexuality*, *69*(3), 525–543. <https://doi.org/10.1080/00918369.2020.1826833>
- McClain, Z., Hawkins, L. A., & Yehia, B. R. (2015). Creating welcoming spaces for lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) patients: an evaluation of the health care environment. *Journal of Homosexuality*, *63*(3), 387–393. <https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1124694>
- McCormick, A., Schmidt, K., & Terrazas, S. R. (2016). Foster family acceptance: Understanding the role of foster family acceptance in the lives of LGBTQ youth. *Children and Youth Services Review*, *61*, 69–74. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2015.12.005>
- McLean, L. L. (2021). Internalized Homophobia and Transphobia. In E. M. Lund, C. Burgess & A. J. Johnson (Eds.), *Violence Against LGBTQ+ Persons; Research, Practice, and Advocacy* (pp. 25–37). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-52612-2_3

- Meiorg, M., & Grossthal, K., (2022). *Võrdse kohtlemise seadus*. SA Eesti Inimõiguste Keskus. <https://humanrights.ee/app/uploads/2022/09/Vordse-kohtlemise-seaduse-kasiraamat-2022.pdf>
- Miller, S. H., & Garcia-Perez, J. (2024). Subverting the “Default Settings” of Cis-Heteronormativity in Social Work Praxis with Trans Clients. *Studies in Clinical Social Work: Transforming Practice, Education and Research*, 94(4), 405–427. <https://doi.org/10.1080/28376811.2024.2421274>
- Nardi, P. M. (2018). *Doing survey research: A guide to quantitative method* (4th ed.). Routledge.
- Rothschild, C. (2019). Denigration, Distraction and Detraction: Forging Ahead, Even in Crisis. In L. R. Mendos (Ed.), *State-Sponsored Homophobia* (13th ed., pp. 23–32). International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association. https://ilga.org/wp-content/uploads/2023/11/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2019.pdf
- Nothdurfter, U., & Nagy, A. (2017). Yet another minority issue or good news for all? Approaching LGBT issues in European social work education. *European Journal of Social Work*, 20(3), 374–386. <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.1314933>
- Ntumi, S. (2021). Reporting and Interpreting One-Way Analysis of Variance (ANOVA) using a Data-Driven Example: A practical guide for social science researchers. *Journal of Research in Educational Sciences*, 12(14), 38–47. <https://doi.org/10.14505/jres.v12.14.04>
- Payne, M. (2021). *Modern Social Work theory* (5th ed.). Bloomsbury Publishing.
- Plumas, C., Vigouroux, S. L., Pietropaoli, M., & Charbonnier, E. (2024). The relation between internalized homophobia, coping, and psychological distress in French gay men. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 1–20. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/19359705.2024.2386944>
- Prasad, A., Burr, J. A., Miller, E. A., & Fredriksen-Goldsen, K. (2025). The relationship between LGBT older adults’ social network structure and function. *Journal of Social and Personal Relationships*, 42(1), 273–290. <https://doi.org/10.1177/02654075241298711>
- Pollitt, A. M., Mernitz, S. E., Russell, S. T., Curran, M. A., & Toomey, R. B. (2021). Heteronormativity in the Lives of Lesbian, Gay, Bisexual, and Queer Young People.

- Journal of Homosexuality*, 68(3), 522–544.
<https://doi.org/10.1080/00918369.2019.1656032>
- Public Religion Research Institute. (2024). *A political and cultural glimpse into America's future: Generation Z's views on generational change and the challenges and opportunities ahead*. <https://www.prrri.org/wp-content/uploads/2024/01/PRRI-Jan-2024-Gen-Z-Draft.pdf>
- Ranganathan, P., & Caduff, C. (2023). Designing and validating a research questionnaire – Part 1. *Perspectives in Clinical Research*, 14(3), 152–155.
https://doi.org/10.4103/picr.picr_140_23
- Ream, G. L. (2021). Concepts of Sexual Orientation and Gender Identity. In E. M. Lund, C. Burgess & A. J. Johnson (Eds.), *Violence Against LGBTQ+ Persons* (pp. 5–23). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-52612-2_2
- Roots, L. (2022). Law and Morality: Evolution of LGBT Rights in Estonia, Hungary and Poland: From Communist Past to Current Reality. In M. Blidon & S. D. Brunn (Eds.), *Mapping LGBTQ Spaces and Places; A Changing World* (pp. 57–71). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-03792-4_4
- Romero, A. P., Goldberg, S. K., & Vasquez, L. A. (2020). *LGBT people and housing affordability, discrimination, and homelessness*. School of Law Williams Institute. <https://escholarship.org/content/qt509184bz/qt509184bz.pdf>
- Rossi, A. L., & Lopez, E. J. (2017). Contextualizing competence: Language and LGBT-Based competency in health care. *Journal of Homosexuality*, 64(10), 1330–1349.
<https://doi.org/10.1080/00918369.2017.1321361>
- Ruiz, A. M., Luebke, J., Klein, K., Moore, K., Gonzalez, M., Dressel, A., & Mkandawire-Valhmu, L. (2021). An integrative literature review and critical reflection of intersectionality theory. *Nursing Inquiry*, 28(4), Article e12414.
<https://doi.org/10.1111/nin.12414>
- Safe Space Alliance. (2023). *Creating Safe Space. 10 ways to create a safe space for LGBTQI+ communities*. <https://safespacealliance.com/wp-content/uploads/2023/07/Safe-Space-Alliance-Creating-Safe-Space-Quick-Reference-Guide-v1.pdf>
- Sepper, M.-L., Padar, E., Anniste, K., Käbin, M., & Nuiamäe, M. (2023). *Tervishoiutöötajate ja -tudengite hoiakud ja teadlikkus seoses LGBTI inimestega*.

- Poliitikauuringute Keskus Praxis. <https://www.praxis.ee/uploads/2022/08/Tervishoiutootajate-ja-tudengite-hoiakud-ja-teadlikkus-seoses-LGBTI-inimestega.pdf>
- Schuler, M. S., Prince, D. M., & Collins, R. L. (2021). Disparities in Social and Economic Determinants of Health by Sexual Identity, Gender, and Age: Results from the 2015–2018 National Survey on Drug Use and Health. *LGBT Health*, 8(5), 330–339. <https://doi.org/10.1089/lgbt.2020.0390>
- Schultz, T. R., Zoucha, R., & Sekula, L. K. (2022). The intersection between youth who identify as LGBTQ+ and emergency care for suicidality: an integrative review. *Journal of Pediatric Nursing*, 63, e82–e94. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2021.10.008>
- Shelton, J., & Dodd, S. (2020). Teaching Note—Beyond the Binary: Addressing cisnormativity in the Social Work Classroom. *Journal of Social Work Education*, 56(1), 179–185. <https://doi.org/10.1080/10437797.2019.1648222>
- Smith, R., & Wright, T. (2021). Older lesbian, gay, bisexual, transgender, queer and intersex peoples’ experiences and perceptions of receiving home care services in the community: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 118, Article 103907. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2021.103907>
- Soini, A. (2022). A gay reflection on microaggressions, symbolic normativities, and pink hair. *Gender, Work & Organization*, 29(5), 1594–1611. <https://doi.org/10.1111/gwao.12851>
- Takács, J., Szalma, I., & Bartus, T. (2016) Social Attitudes Toward Adoption by Same-Sex Couples in Europe. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 1787–1798 <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0691-9>
- Tavits, M., & Pérez, E. O. (2019). Language influences mass opinion toward gender and LGBT equality. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(34), 16781–16786. <https://doi.org/10.1073/pnas.1908156116>
- The jamovi project (2025). *jamovi* (Version 2.6) [Computer Software]. <https://www.jamovi.org>
- Trošt, T., & Marinšek, D. (2022). Social class and ethnocentric worldviews. *Communist and Post-Communist Studies*, 55(2), 39–61. <https://doi.org/10.1525/j.postcomstud.2022.55.2.39>

- Van Driel, B. (2020). *Thematic Fiche: Education and LGBTIQ Diversity*. European Commission. <https://enut.ee/files/Education-and-LGBTIQ-Diversity.pdf>
- Verbeek, M. J. A., Hommes, M. A., Stutterheim, S. E., Van Lankveld, J. J. D. M., & Bos, A. E. R. (2020). Experiences with stigmatization among transgender individuals after transition: A qualitative study in the Netherlands. *International Journal of Transgender Health*, 21(2), 220–233. <https://doi.org/10.1080/26895269.2020.1750529>
- Võrdse kohtlemise seadus. (2008). *Riigi Teataja I*, 56, 315; *Riigi Teataja I*, 22.10.2021, 11. <https://www.riigiteataja.ee/akt/VõrdKS>
- Wagaman, M. A., Alessi, E. J., Goffnett, J., Watts, K. J., Iacono, G., Thomas, D., Pacey, M. S., & Craig, S. L. (2021). Interrupting hetero- and cisnormativity in social work programs: LGBTQ+ Student Strategies for Increasing Inclusion. *Journal of Social Work Education*, 57(2), 342–356. <https://doi.org/10.1080/10437797.2019.1671261>
- Waite, S., Ecker, J., & Ross, L. E. (2019). A systematic review and thematic synthesis of Canada's LGBTQ2S+ employment, labour market and earnings literature. *PLoS ONE*, 14(10), Article e0223372. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0223372>
- Webb, S. A. (2019). Introduction: Critical social work and the politics of transformation. In S. A. Webb (Ed.), *The Routledge Handbook of Critical Social Work* (pp. XXX–XLIV). Routledge.
- Wickersham, H., & Vajner, D. (2020). The prevalence of stereotypes against the LGBTQ community and the effect of education on those stereotypes. *Journal of Student Research*, 9(2). <https://doi.org/10.47611/jsrhs.v9i2.1049>
- Wilson, B. D. M., & Kastanis, A. A. (2015). Sexual and gender minority disproportionality and disparities in child welfare: A population-based study. *Children and Youth Services Review*, 58, 11–17. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2015.08.016>

Lisa 1. Ankeet

Tere!

Käesoleva küsitluse eesmärk on välja selgitada millised on sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate tööalased kokkupuuted LGBT kogukonnaga (geide, lesbide, biseksuaalsete või transsooliste inimestega) ning milliseid erialaseid teadmisi nad vajavad LGBT kogukonnaga töötamiseks.

Olen Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni eriala üliõpilane Kadri Keert ning kirjutan lõputööd teemal „Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate teadlikkus ja hoiakud LGBT kogukonna suhtes“.

Olen meelsasti valmis vastama Teie täiendavatele küsimustele või kommentaaridele. Minuga saab ühendust võtta emaili teel kadri.keert@ut.ee

Küsimustik on anonüümne ning kõiki kogutud andmeid kasutatakse lõputöös üldistatud kujul. Ankeedi täitmiseks kulub umbes 15 minutit.

Tänan Teid küsimustele vastamise eest!

Kadri Keert

Sotsiaal-demograafilised andmed

Palun valige vastusevariant, mis Teid kõige paremini iseloomustab.

1. Mis kirjeldab teie tööd kõige paremini (Trošt & Marinšek, 2022, lk 39)

- Sotsiaaltöö
- Lastekaitse
- Töö laste ja peredega
- Sotsiaalosakonna või lastekaitseosakonna juht
- Eestkoste töö
- Muu (vastaja täpsustab)

Lisa 1 järg

2. Mis on teie sugu? (Sepper *et al.*, 2023, lk 4; Lewis *et al.*, 2017, lk ??)

- Mees
- Naine
- Mitte-binaarne
- Muu

3. Kui vana te olete? (Sepper *et al.*, 2023, lk 4; Lewis *et al.*, 2017, lk ??)

- <27a
- 27–39a
- 40–49a
- 50–59a
- >59a

4. Kui kaua te olete sotsiaalvaldkonnas töötanud? (Mattocks, 2018, lk 13)

- Kuni 2 aastat
- 2–5 aastat
- 5–10 aastat
- Rohkem kui 10 aastat

5. Mis on teie haridustase? (Sepper *et al.*, 2023, lk 4; Lewis *et al.*, 2017, lk ??)

- Bakalaureus või sellega võrdsustatud kõrgharidus
- Magistrikraad sellega võrdsustatud kõrgharidus
- Doktorikraad
- Kõrgharidus omandamisel
- Lõpetamata bakalaureus või sellega võrdsustatud kõrgharidus
- Muu (vastaja täpsustab)

6. Mis on teie omandatud eriala?

- Sotsiaaltöö
- Lastekaitse
- Sotsiaaltööle lähedane eriala (valides saab ise kirjutada täpse eriala)

Lisa 1 järg

- Muu (vastaja täpsustab)

7. Kus asub teie põhitöökoht? (Sepper *et al.*, 2023, lk 4; Lewis *et al.*, 2017, lk ??)

- Linnalises piirkonnas
- Maapiirkonnas (alev või küla)
- Muu (vastaja täpsustab)

Kogemused LGBT kogukonnaga ja/või LGBT kogukonna temaatikaga

Antud plokis uurime Teie kogemusi ja kokkupuuteid LGBT kogukonnaga tööalaselt ja eraeluliselt. Palun valige vastusevariant, mis Teie olukorda kõige paremini iseloomustab.

8. Kuidas kirjeldaksite oma tööalast kokkupuudet LGBT kogukonnaga? (Sepper *et al.*, 2023, lk 4; (Lewis *et al.*, 2017, lk ??)

- Pole üldse kokku puutunud
- Puutun harva kokku
- Puutun kokku vahetevahel
- Puutun sageli kokku
- Puutun igapäevaselt kokku

9. Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel? (International Association of Schools of Social Work, 2018, lk 3)

- Jah, olen osalenud
- Jah, olen ühe korra osalenud
- Ei ole seni osalenud.
- Ei ole osalenud aga teemat on puudutatud õpingute ajal bakalaureuse-/magistri-/doktoriõppe raames
- Ei vaja selle teemalist koolitust, kuna olen teemaga kursus
- Muu (vastaja täpsustab)

Lisa 1 järg

10. Kas teie lähemas tutvusringkonnas on LGBT kogukonna liikmeid? (Sepper et al., 2023, lk 4; (Lewis et al., 2017, lk ??)

- Jah (liigub küsimuseni 10a)
- Ei (liigub küsimuseni 11)
- Ei oska öelda (liigub küsimuseni 11)

10a. Palun täpsustage, millised LGBT kogukonna liikmeid teie tutvusringkonda kuuluvad. (valida saab mitu)

- Gei
- Lesbi
- Biseksuaal
- Transsooline

11. Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga? (International Association of Schools of Social Work, 2018, lk 3)

- Olen põhjalikult ettevalmistunud
- Oman ettevalmistust üldisel tasemel
- Minu ettevalmistus on pigem nõrk
- Minu ettevalmistus on nõrk
- Mul puudub antud teemas ettevalmistus
- Ei oska vastata

Lisa 1 järg

12. Teadlikkus LGBT kogukonna osas

Selles plokis uurime teadlikkust seoses LGBT kogukonnaga.

Palun vastake, kuidas nõustute allolevate väidetega? Vastused Likerti 5-palli skaalal. 1 = kindlasti ei nõustu, 2 = pigem ei nõustu, 3 = nii ja naa, 4 = pigem nõustun, 5 = kindlasti nõustun; 0 = ei soovi/ei oska vastata

Kui lapsi kasvatavad samast soost vanemad, ei mõjuta see nende toimetulekut rohkem kui siis, kui neid kasvataksid erinevast soost vanemad. (Farr & Vázquez, 2020, lk 1; Carone *et al.*, 2019, lk 269)

LGBT kogukonda kuuluvad lapsevanematel ei ole samasugused vanemlikud oskused kui heterotest vanematel. (Farr & Vázquez, 2020, lk 1; Carone *et al.*, 2019, lk 269)

Ma tean, mis vahe on sool ja soolisel identiteedil. (Kinney *et al.*, lk 32–36)

LGBT noored sooritavad suurema tõenäosusega enesetappe kui nende heterotest eakaaslased. (McCormick *et al.*, 2016, lk 69–70; Goldberg *et al.*, 2019, lk 1)

LGBT inimeste rahulolu oma eluga ning üldine heaolu on madalam kui heteroseksuaalsetel inimestel. (Schultz *et al.*, 2022, lk e82; Jadvá *et al.*, 2023, lk 102)

Inimene, kes kogeb „soolist ebakõla“, ehk tunneb, et on teisest soost kui talle sünniga määratud sugu, on vaimselt haige. (Rothschild, 2019, lk 26)

LGBT inimesed on suurema tõenäosusega toimetulekuraskustes. (DeFilippis, 2016, lk 143–144; Kia *et al.*, 2020, lk 45–47).

Gei paarid on jõukamad võrreldes ülejäänud LGBT kogukonna ning heteropaaridega. (Bettinsoli *et al.*, 2022, lk 1)

Lisa 1 järg

13. Hoiakud LGBT kogukonna osas

Selles plokis uurime hoiakuid seoses LGBT kogukonnaga.

Palun vastake, kuidas nõustute allolevate väidetega? Vastused Likerti 5-palli skaalal. 1 = kindlasti ei nõustu, 2 = pigem ei nõustu, 3 = nii ja naa, 4 = pigem nõustun, 5 = kindlasti nõustun; 0 = ei soovi/ei oska vastata

Uut inimest kohates eeldan, et ta on hetero. (Pollitt *et al.*, 2021, lk 522)

Ma leian, et LGBT inimestel peaksid olema võrdsed õigused paiksooliste heterotega. (Hoy-Ellis, 2023, lk 806; Diamond & Alley, 2022, lk 1; Frost & Meyer, 2023, lk 1)

Ma leian, et LGBT inimesed peaksid saama õiguse lapsendada. (Lin & Hwahng, 2024, lk 168; Prasad *et al.*, 2024 lk 273)

Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on lesbi, gei või biseksuaalne. (Hoy-Ellis, 2023, lk 806; Diamond & Alley, 2022, lk 1; Frost & Meyer, 2023, lk 1)

Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on transsooline. (Hoy-Ellis, 2023, lk 806; Diamond & Alley, 2022, lk 1; Frost & Meyer, 2023, lk 1)

Ma arvan, et mul ei ole tööalaselt vaja teada teenuse kasutaja seksuaalset orientatsiooni. (Lecompte *et al.*, 2021)

Kui mu töökaaslane, kes on sündinud mehe või naisena, hakkab end riidetuse ning käitumisega väljendama kui teisest soost inimene, ei tunneks ma end temaga mugavalt. (Hoy-Ellis, 2023, lk 806; Diamond & Alley, 2022, lk 1; Frost & Meyer, 2023, lk 1)

Ma arvan, et seksuaalne orientatsioon on inimese enda valik. (van Driel, 2020, lk 15)

Sooline üleminek ei ole võimalik (varasemalt käsitletus kui „soovahetus“). (Dhejne *et al.*, 2016, lk 44; Verbeek *et al.*, 2020, lk 220)

Lisa 1 järg

Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel peab olema teadlikkus LGBT kogukonnast ja nendega seotud diskrimineerimisest (Lecompte *et al.*, 2021)

Kui ma kuulen LGBT kogukonna kohta käivaid valeväiteid, lükkan ma need ümber. (International Federation of Social Workers, 2014)

Ettepanekud LGBT teema seostamisel sotsiaalvaldkonnaga

14. Kuidas hindate küsimustikus käsitletud teemade asjakohasust oma töövaldkonna seisukohalt?

- Üldse ei olnud asjakohased
- Pigem ei olnud asjakohased
- Mõnevõrra asjakohased
- Pigem olid asjakohased
- Väga asjakohased
- Ei soovi/ ei oska vastata
- Muu (vastaja täpsustab)

15. Milliseid täiendavaid teadmisi või oskusi te enda hinnangul vajaksite et ennast LGBT kogukonnaga töötamisel kindlamalt tunda?

Vaba tekst

16. Kui soovite midagi veel lisada, mida ma ei küsinud, siis palun kirjutage oma kommentaarid ja/või täiendused küsimustele siia:

Vaba tekst

Aitäh, et leidsite aega küsimustiku täitmiseks!

Lisa 2. Korrelatsioonanalüüsi tulemused

Väide	Küsimus	N	Spearmani korrelatsioon	p-väärtus
Ma tean, mis vahe on sool ja soolisel identiteedil.	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	141	0,253	0,002
Inimene, kes kogeb soolist ebakõla, on vaimselt haige.	Kuidas hindaksite oma tööalast kokkupuudet LGBT kogukonnaga?	148	-0,212	0,010
Uut inimest kohates eeldan, et ta on hetero	Kuidas hindaksite oma tööalast kokkupuudet LGBT kogukonnaga?	136	-0,214	0,012
Uut inimest kohates eeldan, et ta on hetero.	Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel?	138	-0,270	0,001
Ma leian, et LGBT inimestel peaksid olema võrdsed õigused paiksooliste heterotega.	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	131	0,264	0,002
Ma leian, et LGBT inimesed peaksid saama õiguse lapsendada.	Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel?	140	0,198	0,015
Ma leian, et LGBT inimesed peaksid saama õiguse lapsendada.	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	139	0,379	< 0,001
Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on lesbi, gei, või biseksuaalne.	Kuidas hindaksite oma tööalast kokkupuudet LGBT kogukonnaga?	162	0,208	0,008
Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on lesbi, gei, või biseksuaalne.	Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel?	162	0,212	0,007
Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on lesbi, gei, või biseksuaalne.	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	147	0,289	< 0,001
Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on transsooline.	Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel?	159	0,224	0,004

Lisa 2 järg

Väide	Küsimus	N	Spearmani korrelatsioon	p-väärtus
Minu suhtumine inimesse ei muutuks, kui ma saan teada, et ta on transsooline.	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	159	0,334	< 0,001
Sooline üleminek ei ole võimalik.	Kuidas hindaksite oma tööalast kokkupuudet LGBT kogukonnaga?	119	-0,243	0,008
Sooline üleminek ei ole võimalik.	Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel?	119	-0,261	0,004
Sooline üleminek ei ole võimalik.	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	111	-0,286	0,002
Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel peab olema teadlikkus LGBT kogukonnast ja nendega seotud diskrimineerimisest.	Kuidas hindaksite oma tööalast kokkupuudet LGBT kogukonnaga?	156	0,279	< 0,001
Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel peab olema teadlikkus LGBT kogukonnast ja nendega seotud diskrimineerimisest	Kas olete osalenud LGBT kogukonda puudutavatel koolitustel?	156	0,384	< 0,001
Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatel peab olema teadlikkus LGBT kogukonnast ja nendega seotud diskrimineerimisest	Kuidas hindate oma erialast ettevalmistust tööks LGBT kogukonnaga?	143	0,463	< 0,001

SUMMARY

THE AWARENESS AND ATTITUDES OF ESTONIAN SOCIAL AND CHILD PROTECTION WORKERS TOWARD THE LGBT COMMUNITY

Kadri Keert

LGBT community continues to face widespread societal and institutional discrimination and face stigma and prejudice with many LGBT community members concealing their identities and as a result. These experiences contribute to minority stress, which negatively affects their mental health.

The aim of the thesis is to identify the level of awareness, attitudes, and practical experiences of social and child protection workers when working with members of the LGBT community in Estonia. The study is guided by two main research questions.

- What are the experiences of social and child protection workers in their professional contact with LGBT individuals?
- What knowledge do social and child protection workers need in order to work effectively with people belonging to the LGBT community?

Understanding whether and how social workers encounter LGBT clients is crucial for identifying how LGBT people are supported in the social work field. If contact is limited or handled inadequately, LGBT clients may avoid seeking support altogether, perpetuating cycles of marginalization and minority stress. Research shows that LGBT individuals face distinct challenges that require specific knowledge and sensitivity from service providers. Identifying what knowledge is currently missing among practitioners is essential to offering better support for LGBT community. The findings are intended to contribute to the development of training recommendations for the Estonian Association of Social Workers.

The theoretical framework is rooted in critical social work theory, which states that societal problems stem from unequal power structures and cultural assumptions enforced by dominant groups. One such assumption is heteronormativity—the societal expectation that heterosexual identities are the default and normative. This framework is complemented by minority stress theory, which explains the heightened mental health risks and stressors faced by LGBT individuals due to chronic exposure to stigma, prejudice, and discrimination. Despite some legal progress, LGBT individuals still experience institutional neglect, health disparities, and social marginalization in various domains, including employment, healthcare, education, and family life. Moreover, previous research suggests that social work education often lacks sufficient content on LGBT issues, leaving practitioners unprepared for inclusive practice.

A quantitative research method was used to understand the awareness, attitudes, and practical experiences of social and child protection workers. The study targeted social and child protection workers employed in all 79 local governments across Estonia. A purposive sampling method was used to ensure that participants had professional roles relevant to the study's aims. Contacts were collected from official municipal websites, resulting in a total population (n) of 807 individuals. Based on a 95% confidence level and a 5% margin of error, the required sample size was calculated to be 260.

Data collection was carried out using an anonymous online questionnaire. The questionnaire consisted of 18 questions, grouped into five thematic sections: demographic data, personal and professional contact with LGBT individuals, knowledge levels, attitudes measured through Likert-scale items, and suggestions for further development in LGBT-related social work practice. Total of 164 completed responses was collected, thus not fulfilling the representativeness criteria. The data was analysed using the Jamovi software. Descriptive and comparative statistics were applied to give an overview of the survey results, which were then presented through tables and visual graphs.

More than half of Estonia's social and child protection workers had at least some professional contact with the LGBT community. The results also indicate that most of these encounters are incidental and infrequent. Data revealed that child protection workers were more likely to have professional encounters with LGBT clients compared

to social workers. The input provided by social and child protection workers regarding their professional needs when working with the LGBT community showed significant demand for LGBT themed trainings. A strong desire for additional knowledge was expressed by respondents, especially in the form of practical training, real-life case examples, and information related to legislation.

The attitudes of social and child protection workers toward the LGBT community are generally positive, but their level of awareness appears to average - something the professionals themselves likely recognize, as they express a desire to further educate themselves on the topic. Significant differences in attitudes and levels of awareness were observed based on personal contact with the LGBT community, professional education, participation in relevant training, years of work experience, and age. Professionals who were better prepared, had attended LGBT-related trainings had more positive attitudes and higher awareness toward the LGBT community. Respondents who had LGBT acquaintances were more likely to support LGBT rights and were significantly less likely to agree with statements reflecting anti-LGBT or stereotypical views. They were also more likely to believe that social and child protection workers should be knowledgeable about LGBT issues and discrimination.

Based on the findings the author proposes the Estonian Association of Social Workers the following:

- Development of a basic LGBT training course for social sector professionals.
- Offering field-specific training modules in child protection and social work.
- Guidance materials for everyday work with the LGBT community

Since the final sample consisted of 164 respondents, which, according to the MaCorr sample size calculator, results in a margin of error of 6.8%, small differences in the results should be interpreted with caution when making generalizations towards all the social and child protective workers in Estonia.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kadri Keert,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Sotsiaal- ja lastekaitsetöötajate teadlikkus ja hoiakud LGBT kogukonna suhtes“, mille juhendaja on Liina Käär, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kadri Keert

19.05.2025 (töö lõpliku esitamise kuupäev)